

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
tel. 74 84 775 68 do 70
ul. Armii Krajowej 35c, 58-302 Wałbrzych
(1)

INFORMACJA O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU WAŁBRZYSKIEGO

za 2021 rok

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Wałbrzychu

Małgorzata Bąk

Wałbrzych, dnia 15 marca 2022 r.

Wstęp

Poniższe opracowanie obejmuje wyniki kontroli z terenu powiatu wałbrzyskiego objętego nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu przeprowadzone w 2021 roku.

Ogółem liczba obiektów podlegających kontroli w powiecie wałbrzyskim wynosiła 1316, w mieście Wałbrzychu 2014.

Działalność kontrolno-represyjna oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego łącznie:

Liczba kontroli/wizytacji	Liczba decyzji merytorycznych	Liczba decyzji płatniczych	Nalożono mandatów ogółem	na kwotę złotych	Liczba wydanych postanowień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych	Liczba wniosków o ukaranie
14369	579	247	83	18850,00	169	6	2

Liczba wykonanych badań	Liczba oznaczeń chemicznych	Liczba oznaczeń fizycznych	Liczba oznaczeń mikrobiologicznych
3633	495	1581	5616

Ponadto w 2021 roku w mieście Wałbrzychu i powiecie wałbrzyskim nałożono 32 kary pieniężne na kwotę 174100,00 zł.

Zgodnie z wydawanymi przez Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu zarządzeniami, ze względu na wprowadzony na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii, wszyscy pracownicy PSSE w Wałbrzychu zostali zaangażowani do pracy przy przeciwdziałaniu rozprzestrzenianiu się zakażeń wirusem SARS-CoV-2 na terenie miasta Wałbrzycha i powiatu wałbrzyskiego. Przedstawiciele PPIS w Wałbrzychu oprócz kontroli wynikających z Ustawy o PIS, wykonywali również kontrole w zakresie odnoszącym się do oceny spełnienia zasad związanych z przeciwdziałaniem zakażeniom wirusem SARS-CoV-2, zawartych w obowiązującym rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz wytycznych właściwych dla prowadzonej działalności ministerstw, sporządzonych w porozumieniu z Głównym Inspektorem Sanitarnym.

W opracowaniu ujęto:

I. Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.....	4
II. 1. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.....	6
III. Nadzór nad warunkami pracy w zakładach pracy:	
1. Ocena środowiska pracy.....	21
2. Nadzór nad chemikaliami.....	25
3. Ocena narażenia zawodowego.....	25
4. Choroby zawodowe.....	26
5. Środki zastępcze.....	28
6. Promocja zdrowia.....	29
7. COVID – 19.....	30
IV. Placówki nauczania i wychowania.....	32
V. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.....	37
VI. Podmioty lecznicze i sytuacja epidemiologiczna	
1. Informacja o stanie sanitarnym placówek działalności leczniczej.....	39
2. Tabela rozkładu terytorialnego liczby przypadków zachorowań i zapadalności.....	42
VII. Ocena stanu sanitarno-technicznego obiektów użyteczności publicznej	
1. Obiekty rekreacji wodnej.....	43
2. Wiaty przystankowe.....	45
3. Tereny rekreacyjne.....	45
4. Hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie.....	46
5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i inne świadczące usługi upiększające ciało.....	47
Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.....	48

I. Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W 2021 roku, w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowano działania obejmujące:

- zajmowanie stanowisk w sprawach projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i opinii dotyczących środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia;

- sprawowanie zapobiegawczego nadzoru w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunkami higieniczno-sanitarnymi udzielania świadczeń zdrowotnych i warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia przy wydawaniu opinii związanych z dopuszczeniem nowo powstałych obiektów do użytkowania oraz dopuszczeniem obiektów po zmianie sposobu ich użytkowania, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów objętych nadzorem bieżącym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu.

W 2021 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydał:

- 2 opinie dotyczące projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 13 opinii dotyczących projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 13 opinii dotyczących potrzeby/braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- 13 opinii dotyczących potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- 2 opinie dotyczące środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia, w tym brak opinii negatywnych;
- 2 opinie dotyczące uzgodnienia dokumentacji projektowej;
- 12 opinii dotyczących dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych, w tym 1 opinia zgłaszająca sprzeciw, stwierdzająca niespełnienie wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- 7 opinii w sprawach niewymienionych powyżej

Przeprowadzono 16 kontroli.

Stan sanitarny nadzorowanego terenu w zakresie obejmującym działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ulega sukcesywnej poprawie.

Współpracę z działami merytorycznymi stacji, władzami samorządowymi i państwowymi można uznać za dobrą, służącą właściwej ocenie rozpatrywanych spraw.

Oceniając stan bezpieczeństwa sanitarnego nadzorowanego terenu należy stwierdzić, że w minionym roku nie odnotowano spraw budzących konflikty społeczne. Podczas rozpatrywania spraw uwaga skierowana była na uzasadniony interes osób trzecich i stron postępowania, a także ochronę środowiska naturalnego we wszystkich jego komponentach.

Wśród spraw o szczególnym znaczeniu dla lokalnej społeczności należy wskazać na:

- Zgłoszenie sprzeciwu w dopuszczeniu do użytkowania rozbudowanej części budynku handlowo-usługowego zlokalizowanego przy ul. Kamiennogórskiej w Czarnym Borze (dz. nr 346/3, 346/2, 346/5 obr. 2 Czarny Bór) pod względem warunków higieniczno-zdrowotnych w związku z wykonaniem rozbudowy niezgodnie z projektem budowlanym i projektem budowlanym zamiennym tj. zaniechania utworzenia toalety ogólnodostępnej przystosowanej do korzystania przez osoby niepełnosprawne dostępnej z zewnątrz budynku.

Inwestycje realizowane ze środków UE, przez gminy oraz prywatnych inwestorów, pozyskujących te środki, opiniowane/uzgadniane były bez zbędnej zwłoki przy zaangażowaniu inwestorów i stron postępowania,

Prowadzona jest stała współpraca z działami merytorycznymi oraz z petentami w zakresie poprawy stanu sanitarnego istniejących obiektów użyteczności publicznej w tym bazy gastronomicznej i turystycznej, usługowej oraz placówek kultury, oświaty i wychowania.

Powyższe miało na celu osiągnięcie założonych wymagań sanitarnych w procesie sprawowania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie nadzorowanym.

W minionym roku cele te zostały osiągnięte.

II. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Na podstawie art. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2019 r. poz. 2028) przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne powinno zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody w sposób ciągły i niezawodny oraz badać jej jakość w ramach kontroli wewnętrznej. W myśl § 6 i § 7 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej są zobowiązane do prowadzenia kontroli wewnętrznej jakości wody, która obejmuje:

- prowadzenie badań jakości wody w zakresie parametrów grupy A i grupy B oraz każdorazowo po wystąpieniu okoliczności powodujących zmianę jakości wody (np. awaria, powódź, wymiana instalacji, susza, intensywne opady deszczu),
- informowanie właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz wójta (burmistrza, prezydenta) o przekroczeniach oraz o planowanych działaniach naprawczych i terminie ich realizacji,
- ustalenie w porozumieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym punktów pobierania próbek wody oraz częstotliwości ich pobierania,
- informowanie konsumentów wody o przekroczeniach dopuszczalnych wartości parametrów jakości wody oraz o związanych z nimi zagrożeniach zdrowotnych.

Rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zobowiązuje również do prowadzenia kontroli wewnętrznej podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej – dla mniej niż 50 osób lub mniej niż 10 m³/db. Zakres prowadzonych badań oraz częstotliwość poboru próbek wody dla tych obiektów należy uzgodnić z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym.

Powyższe rozporządzenie jednoznacznie wskazuje, że odpowiedzialność za jakość dostarczanej wody spoczywa na jej producencie, natomiast organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą nadzór sanitarny w tym zakresie.

Gmina Boguszów-Gorce

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Miasto Boguszów-Gorce zaopatrywane jest w wodę z wodociągów publicznych Wałbrzych oraz Boguszów-Gorce, których zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 4.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 14 (zwiększenie liczby punktów pobierania próbek na hydrantach).
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 15 600 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście – około 3100 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:

- 3 ujęcia powierzchniowe – „Mała Woda” (ujęcie jazowe na rzece Bóbr w Dębrniku), staw infiltracyjny Ptaszków I (będący częścią ujęcia Marciszów Górny), Kuźnice Świdnickie,
- 5 ujęć podziemnych: Marciszów Górny, Gorzeszów, Czarny Bór, Stary Lesieniec oraz Kuźnice Świdnickie.

6. Sposób uzdatniania wody:

- ujęcie „Mała Woda” w Dębrniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pośpiesznych antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym,
- ujęcie wody Marciszów Górny – dezynfekcja chlorem gazowym,
- ujęcie wody Gorzeszów, Czarny Bór, Stary Lesieniec – brak uzdatniania,
- ujęcie wody w Kuźnicach Świdnickich – napowietrzanie, filtracja na filtrach powolnych żwirowo-piaskowych z rudą magnezu, dezynfekcja podchlorynem sodu.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Boguszów-Gorce pobrano:

- 47 próbek wody do badań bakteriologicznych (20 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 5 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 22 próbki rekontrolne),
- 33 próbki wody do badań fizykochemicznych (20 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 5 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 8 próbek rekontrolnych),
- w tym 5 do badań w zakresie parametrów grupy B.
Zakwestionowano 14 próbek wody zbadanych w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowego i nadzoru PIS:
- 6 z sieci wodociągowej w przy ul. św. Barbary w Boguszowie-Gorcach i 1 z ujęcia Stary Lesieniec w Boguszowie-Gorcach ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej bakterii grupy coli (6 jtk, 73 jtk, 89 jtk, 5 NPL, 1 NPL i 1 NPL oraz 6 NPL),
- 1 z sieci wodociągowej przy ul. św. Barbary ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej chloru wolnego w kranie u odbiorcy (> 2,0 mg/l),
- 1 z ujęcia Stary Lesieniec w Boguszowie-Gorcach ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej bakterii grupy coli i ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (5 NPL i 228 jtk),
- 1 z ujęcia Stary Lesieniec w Boguszowie-Gorcach ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C (154 jtk),
- 1 z sieci wodociągowej przy ul. Żeromskiego 18 w Boguszowie-Gorcach ze względu na przekroczenie wartości parametrycznych bakterii grupy coli, Escherichia coli i barwy (odpowiednio: 62 i 16 jtk, 20 mg/l),
- 2 z sieci wodociągowej przy ul. Żeromskiego 18 w Boguszowie-Gorcach ze względu na przekroczenie wartości zalecanej barwy (20 i 25 mg/l),
- 1 z sieci wodociągowej przy ul. Żeromskiego 18 w Boguszowie-Gorcach ze względu na przekroczenie wartości parametrycznych żelaza i barwy (424 µg/l i 20 mg/l).

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

W wyniku przeprowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w mieście Boguszów-Gorce w 10 próbkach stwierdzono bakteriologiczne zanieczyszczenie wody, natomiast fizykochemiczne – w 5 próbkach wody. W dwóch przypadkach wydano orzeczenie o braku przydatności wody do spożycia (próbki z sieci wodociągowej w przy ul. św. Barbary i ul. Żeromskiego 18 w Boguszowie-Gorca), pozostałe zanotowane przekroczenia wartości parametrycznych skutkowały wydaniem orzeczeń o warunkowej przydatności wody do spożycia – woda nie stwarzała bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia konsumentów.

W przypadku przekroczeń wartości parametrycznych bakterii grupy coli, *Escherichia coli* i ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C zarządca wodociągu niezwłocznie podejmował działania naprawcze, skutkujące poprawą mikrobiologicznej jakości wody. Obecność w wodzie bakterii *Escherichia coli* jest wskaźnikiem występowania innych patogenów w wodzie i stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia jej konsumentów. Wpływ mikroorganizmów przenoszonych przez wodę na zdrowie człowieka jest zróżnicowany. Nawet krótkotrwałe przekroczenia wartości parametrycznych tych bakterii w wodzie – w przypadku spożywania jej na surowo, bez przegotowania – mogą być niebezpieczne dla zdrowia powodując np. nieżyty żołądkowo-jelitowe, biegunki.

Bakterie grupy coli nie są wskaźnikiem występowania patogenów w wodzie, natomiast służą do oceny czystości i szczelności systemów dystrybucji wody oraz skuteczności prowadzonych procesów uzdatniania. Z powyższych względów należałoby wzmocnić nadzór nad prowadzonym procesem uzdatniania na ujęciu w celu wyeliminowania występowania bakterii wskaźnikowych w wodzie.

Parametr ogólna liczba mikroorganizmów nie jest uważany za wskaźnik bezpieczeństwa wody dla zdrowia. Podwyższone wartości ogólnej liczby mikroorganizmów związane są z tworzeniem się osadów na ściankach przewodów, a przy tym dostępnością substancji odżywczych koniecznych do wzrostu bakterii, powodując wtórne zanieczyszczenie wody. Jeśli wystąpi nietypowy, szybki lub nieoczekiwany wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów, wskazane jest sprawdzenie działania całego systemu i ustalenie przyczyny wtórnego zanieczyszczenia wody.

Uzyskane podwyższone wartości barwy i żelaza na sieci wodociągowej przy ul. Żeromskiego 18 w Boguszowie-Gorcach miały związek nie tylko z wyeksploatowaniem sieci wodociągowej, ale także z wymagającym wymiany złożem filtracyjnym na ujęciu. Po dokonaniu niezbędnych prac, w tym wpracowania złoża, uzyskano prawidłowy wynik badania wody w powyższym zakresie – bez wydawania decyzji administracyjnej w sprawie. Żelazo nie stanowi problemu zdrowotnego dla konsumentów, niemniej jednak ma istotne znaczenie dla akceptowalności wody. W rozpatrywanym przypadku, jak podaje zarządca wodociągu, żelazo pojawia się w wodzie do picia w wyniku jej wtórnego zanieczyszczenia osadami wypłukiwanymi ze ścianek przewodów. Podwyższona zawartość żelaza w sieci wodociągowej może spowodować: rozwój nitkowatych bakterii żelazistych, zmianę smaku wody, wzrost jej mętności i barwy, powstawanie plam na urządzeniach sanitarnych, pranej bieliźnie, a w czasie gotowania wpływa na zmianę cech fizycznych oraz apetyczność potraw. Zalecane jest, aby po dłuższym nieużywaniu kranów odkręcić kurki i umożliwić przez kilka minut swobodny wypływ wody, w celu usunięcia wody stagnującej w przewodach wodociągowych.

Dla barwy nie proponuje się wartości zalecanej, opartej o kryterium zdrowotne, niemniej może być ona zauważalna przez konsumentów i budzić ich obawy dotyczące jakości i akceptowalności dostarczanej wody. Zabarwienie wody jest najczęściej wynikiem obecności barwnych substancji organicznych, związanych z frakcją humusową gleby, wpływa na nie również obecność żelaza i innych metali (pochodzenia naturalnego lub z korozji).

Chlor i powstające w wodzie jego pochodne wpływają na organoleptyczną ocenę jakości wody (zapach, smak), ale jego obecność świadczy o prowadzonym procesie dezynfekcji wody, czyli eliminacji zagrożeń mikrobiologicznych.

Z uwagi na rodzaj, wartość i czas trwania przekroczeń – na koniec roku wodę wodociągową na terenie miasta Boguszków-Gorce oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów. W szczególności w sieci wodociągu Wałbrzych terenie miasta Boguszków-Gorce (strefa Wałbrzych 3 i Wałbrzych 7) woda nie była kwestionowana – przez okres całego roku była bezpieczna dla zdrowia konsumentów i nadawała się do spożycia przez ludzi.

Gmina Czarny Bór

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Gmina Czarny Bór zaopatrywana jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, Borówno i Grzędy Górne, których zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w gminie ze względu na pochodzenie wody – 6.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w gminie – 10.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 4 800 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 960 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:
 - 2 ujęcia powierzchniowe dla wodociągu publicznego Wałbrzych („Mała Woda” – ujęcie jazowe na rzece Bóbr w Dębrzniku) oraz staw infiltracyjny Ptaszków I (będący częścią ujęcia Marciszów Górny),
 - 6 ujęć podziemnych: Marciszów Górny i Marciszów Dolny w Marciszowie, Gorzeszów i Czarny Bór (dla wodociągu publicznego Wałbrzych) oraz Borówno i Grzędy Górne.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie „Mała Woda” w Dębrzniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pośpiesznych antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie wody Marciszów Górny – dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie wody Marciszów Dolny – dezynfekcja podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody Grzędy Górne – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcia wody Gorzeszów, Borówno oraz Czarny Bór (dla wodociągu Wałbrzych) – brak uzdatniania.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Czarny Bór pobrano:

- 23 próbki wody do badań bakteriologicznych (13 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 6 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 4 próbki rekontrolne),
- 21 próbek wody do badań fizykochemicznych (13 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 6 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 2 próbki rekontrolne),
- w tym 1 do badań w zakresie parametrów grupy B.

Zakwestionowano 5 próbek wody zbadanych w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowego i nadzoru PIS:

- pobraną na ujęciu dla wodociągu Borówno ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej bakterii grupy coli i ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C (odpowiednio 4 NPL i 123 jtk),
- 2 pobrane na ujęciu dla wodociągu Grzędy Górne ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej bakterii grupy coli i *Escherichia coli* (odpowiednio 23 i 1 NPL), a następnie wartości parametrycznej bakterii grupy coli (1 NPL),
- pobraną z sieci wodociągowej w Grzędach 70 ze względu na stężenie jonów wodoru pH poniżej dopuszczalnej wartości (6,1),
- pobraną z sieci wodociągowej w Jaczkowie 15a ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej żelaza (570 µg/l).

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

W wyniku przeprowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie gminy Czarny Bór zanotowano na ujęciu wody dla wodociągu Grzędy Górne zanieczyszczenie bakteriologiczne (obecność bakterii grupy coli i *Escherichia coli*), skutkujące brakiem przydatności wody do spożycia. Zarządca wodociągu niezwłocznie zrealizował działania naprawcze – badania rekontrolne wykazały właściwą jakość mikrobiologiczną wody.

Na ujęciu wody dla wodociągu Borówno stwierdzono bakteriologiczne zanieczyszczenie wody (obecność bakterii grupy coli, podwyższona wartość ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C), na sieci wodociągowej w Grzędach 70 wartość pH, a na sieci wodociągowej w Jaczkowie 15a stężenie żelaza, pozwalające na wydanie oceny o warunkowej przydatności wody do spożycia. Podejmowane przez przedsiębiorstwo wodociągowe działania naprawcze (w przypadku wskaźników bakteriologicznych – niezwłoczne) doprowadziły do poprawy jakości wody bez konieczności wydawania w powyższych sprawach decyzji administracyjnych.

Obecność w wodzie bakterii *Escherichia coli* świadczy o występowaniu innych patogenów i stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia jej konsumentów. Wpływ mikroorganizmów przenoszonych przez wodę na zdrowie człowieka jest zróżnicowany. Nawet krótkotrwałe przekroczenia wartości parametrycznych tych bakterii w wodzie – w przypadku spożywania jej na surowo, bez przegotowania – mogą być niebezpieczne dla zdrowia powodując np. nieżyty żołądkowo-jelitowe, biegunki.

Bakterie grupy coli nie są wskaźnikiem występowania patogenów w wodzie, natomiast służą do oceny czystości i szczelności systemów dystrybucji wody oraz skuteczności

prowadzonych procesów uzdatniania. Z powyższych względów należałoby wzmocnić nadzór nad prowadzonym procesem uzdatniania na ujęciu w celu wyeliminowania występowania bakterii wskaźnikowych w wodzie.

Parametr ogólna liczba mikroorganizmów nie jest uważany za wskaźnik bezpieczeństwa wody dla zdrowia. Podwyższone wartości ogólnej liczby mikroorganizmów związane są z tworzeniem się osadów na ściankach przewodów, a przy tym dostępnością substancji odżywczych koniecznych do wzrostu bakterii, powodując wtórne zanieczyszczenie wody. Jeśli wystąpi nietypowy, szybki lub nieoczekiwany wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów, wskazane jest sprawdzenie działania całego systemu i ustalenie przyczyny wtórnego zanieczyszczenia wody.

Żelazo nie stanowi zagrożenia zdrowotnego dla konsumentów, niemniej jednak ma istotne znaczenie dla akceptowalności wody. W rozpatrywanym przypadku, jak podaje zarządca wodociągu, żelazo pojawia się w wodzie do picia w wyniku jej wtórnego zanieczyszczenia osadami wypłukiwanymi ze ścianek przewodów. Podwyższona zawartość żelaza w sieci wodociągowej może spowodować: rozwój nitkowatych bakterii żelazistych, zmianę smaku wody, wzrost jej mętności i barwy, powstawanie plam na urządzeniach sanitarnych, pranej bieliznie, a w czasie gotowania wpływa na zmianę cech fizycznych oraz apetyczność potraw. Zalecane jest, aby po dłuższym nieużywaniu kranów odkręcić kurki i umożliwić przez kilka minut swobodny wypływ wody, w celu usunięcia wody stagnującej w przewodach wodociągowych.

Podwyższona lub obniżona wartość pH nie ma bezpośredniego znaczenia dla zdrowia konsumentów – nie ustalono zalecanego stężenia jonów wodorowych w wodzie ze względów zdrowotnych. Jest to jeden z najważniejszych parametrów eksploatacyjnych dotyczących jakości wody, który należy kontrolować z uwagi na przeciwdziałanie korozji. Dopuszczenie do nadmiernej korozji przewodów może wywołać wtórne zanieczyszczenie wody i wpływać niekorzystnie na jej smak oraz wygląd. Wobec powyższego należy podejmować skuteczne działania naprawcze, mające na celu osiągnięcie wartości pH w obowiązującym zakresie.

Z uwagi na charakter występujących przekroczeń, ich wartość oraz czas trwania – na koniec roku wodę wodociągową na terenie gminy Czarny Bór oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

Gmina Głuszycza

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Miasto i gmina Głuszycza zaopatrywane są w wodę z wodociągu publicznego Głuszycza, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście i gminie ze względu na pochodzenie wody – 4.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście i gminie – 8.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 8 300 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście i gminie – około 1 190 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – 3 ujęcia podziemne w Głuszycy Górnej, Grzmiącej oraz „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju (wodociąg Wałbrzych) oraz 1 ujęcie mieszane (powierzchniowe i podziemne) w Łomnicy. Ostatnie z ujęć, włączone do eksploatacji w październiku 2021 r., zaopatruje część Głuszycy – od strony Jedliny-Zdroju do stacji paliw Orlen przy ul. Sienkiewicza 73.

6. Sposób uzdatniania wody:

- ujęcie wody w Łomnicy – filtracja na filtrach żwirowych powolnych, dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym,
- ujęcie wody w Głuszycy Górnej – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym,
- ujęcie wody w Grzmiącej – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych w wodzie wapnem hydratyzowanym,
- ujęcie wody „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju – napowietrzanie, filtracja kontaktowa w filtrach otwartych, filtracja ciśnieniowa, dezynfekcja promieniami UV i podchlorynem sodu.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Głuszycy pobrano:

- 21 próbek do badań bakteriologicznych (13 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 2 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 6 próbek rekontrolnych),
- 18 próbek do badań fizykochemicznych (13 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 2 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 3 próbki rekontrolne),
- w tym 3 próbki do badań w zakresie parametrów grupy B.

Zakwestionowano 6 próbek wody zbadanych w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego:

- 1 z ujęcia Głuszycy Górna ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej bakterii grupy coli i enterokoków (odpowiednio: 10 NPL i 70 jtk),
- 1 z sieci wodociągowej w Łomnicy (łowisko) ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej bakterii grupy coli (1 NPL),
- 4 z sieci wodociągowej przy ul. Sienkiewicza 53 w Głuszycy ze względu na przekroczenie wartości zalecanej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C (4 razy >300 jtk).

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

W wyniku przeprowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zanotowano na sieci wodociągowej przy ul. Sienkiewicza 53 w Głuszycy bakteriologiczne zanieczyszczenie wody, skutkujące w 1 przypadku brakiem przydatności wody do spożycia (obecność bakterii grupy coli i enterokoków kałowych), a w 4 warunkową przydatnością wody do spożycia (obecność bakterii grupy coli, podwyższona ogólna liczba mikroorganizmów w 22 °C). Podejmowane bez zwłoki działania naprawcze doprowadziły do poprawy mikrobiologicznej jakości wody, co wykazały badanie rekontrolne.

Obecność w wodzie paciorkowców kałowych jest wskaźnikiem występowania innych patogenów i stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia jej konsumentów. Wpływ mikroorganizmów przenoszonych przez wodę na zdrowie człowieka jest zróżnicowany. Nawet krótkotrwałe przekroczenia wartości parametrycznych tych bakterii w wodzie – w przypadku spożywania jej na surowo, bez przegotowania – mogą być niebezpieczne dla zdrowia powodując np. nieżyty żołądkowo-jelitowe, biegunki.

Bakterie grupy coli nie są wskaźnikiem występowania patogenów w wodzie, natomiast służą do oceny czystości i szczelności systemów dystrybucji wody oraz skuteczności prowadzonych procesów uzdatniania. Z powyższych względów należałoby wzmocnić nadzór nad prowadzonym procesem uzdatniania na ujęciu w celu wyeliminowania występowania bakterii wskaźnikowych w wodzie.

Parametr ogólna liczba mikroorganizmów nie jest uważany za wskaźnik bezpieczeństwa wody dla zdrowia. Podwyższone wartości ogólnej liczby mikroorganizmów związane są z tworzeniem się osadów na ściankach przewodów, a przy tym dostępnością substancji odżywczych koniecznych do wzrostu bakterii, powodując wtórne zanieczyszczenie wody. Jeśli wystąpi nietypowy, szybki lub nieoczekiwany wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów, wskazane jest sprawdzenie działania całego systemu i ustalenie przyczyny wtórnego zanieczyszczenia wody.

Z uwagi na czas trwania przekroczeń (szybkość podejmowania działań naprawczych) – na koniec roku wodę wodociągową na terenie miasta i gminy Głuszycy oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów.

Od października 2021 r. wprowadzono zaopatrzenie części miejscowości Głuszycy z nowo otwartego szybowego ujęcia wód podziemnych „Szyb Pokój” przy ul. Włociańskiej 10d w Jedlinie-Zdroju. Dotyczy to około 220 odbiorców wody. Dostarczana z wyżej wymienionego ujęcia woda była wielokrotnie oceniana przez PPIS jako bezpieczna dla konsumentów i nadająca się do spożycia przez ludzi (w ramach nadzoru sanitarnego PIS i kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego pobrano próbki do badań w rozszerzonym zakresie parametrów bakteriologicznych i fizykochemicznych, a także w zakresie wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych – w sumie 6 próbek wody), natomiast charakteryzuje się podwyższoną (w porównaniu z dotychczas dostarczaną wodą) twardością, czyli sumarycznym stężeniem wapnia i magnezu. Zanotowane wartości twardości w dotychczas zbadanych próbkach z ujęcia lub sieci na terenie miasta Jedlina-Zdrój wyniosły 384 i 2 razy 372 mg/l CaCO₃, przy wartości zalecanej 60 – 500 mg/l, określonej w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294). Oznacza to, że dostarczana woda jest wodą twardą i jako taka może wpływać na smak przygotowywanych na niej napojów i potraw (parametry organoleptyczne), a także powodować odkładanie się osadów na naczyniach podczas gotowania (co prowadzi jednocześnie do zmiękczenia wody). Twarda woda zwiększa również zużycie środków utrzymania czystości i higieny.

Jednakże spożywanie twardej wody może mieć pozytywne znaczenie dla zdrowia ludzkiego, analogicznie jak suplementowanie się wysoko zmineralizowaną wodą mineralną, stąd też wyznaczenie dla twardości wartości zalecanej ze względów zdrowotnych oznacza, że jest to wartość pożądana dla zdrowia ludzkiego. W przypadku wody z ujęcia „Szyb Pokój”, stężenie magnezu wynosiło 54,7; 63,5 i 55,6 mg/l, a wapnia 63,7 i 57,3 mg/l. W cytowanym przepisie prawnym nie określono zalecanej wartości dla wapnia, natomiast zalecany zakres stężenia magnezu został ustalony w granicach 7 – 125 mg/l.

Gmina Jedlina-Zdrój

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Miasto Jedlina-Zdrój zaopatrywane jest w większej części w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych oraz w mniejszej – z wodociągu Jedlina-Zdrój. Zarządcą wodociągów jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 2.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 7.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 4 700 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście – około 940 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody: 2 ujęcia podziemne – szybowe „Szyb Pokój” przy ul. Włociańskiej 10d w Jedlinie-Zdroju oraz przy ul. Pokrzywianka w Jedlinie-Zdroju. Pierwsze z nich zastąpiło dotychczasowe zaopatrzenie z ujęcia w Unisławiu Śląskim w październiku 2021 r.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody „Szyb Pokój” w Jedlinie-Zdroju przy ul. Włociańskiej 10d – napowietrzanie, filtracja kontaktowa w filtrach otwartych, filtracja ciśnieniowa, dezynfekcja promieniami UV i podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody w Jedlinie-Zdroju przy ul. Pokrzywianka – dezynfekcja podchlorynem sodu.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Jedlina-Zdrój pobrano:

- 11 próbek wody do badań bakteriologicznych (7 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 4 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS),
- 12 próbek do badań fizykochemicznych (7 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 4 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 1 próbkę rekontrolną),
- 1 próbkę do badań w ramach monitoringu wstępnej substancji promieniotwórczych (ujęcie „Szyb Pokój” dla wodociągu Wałbrzych),
- w tym 1 do badań w zakresie parametrów grupy B.

Zakwestionowano 1 próbkę wody, pobraną z sieci wodociągowej przy ul. Słowackiego 5 w Jedlinie-Zdroju, ze względu na przekroczenie zalecanej wartości mętności (6,08 NTU).

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

Na podstawie prowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi stwierdzono incydentalne przekroczenie zalecanej wartości mętności w sieci wodociągowej wodociągu Wałbrzych na terenie Jedliny-Zdroju. Mętność wody nie jest parametrem, którego podwyższona wartość stwarza bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzi, może mieć jednak negatywny wpływ na akceptowalność wody przez konsumentów. Za wzrost mętności wody mogą odpowiadać niektóre składniki mineralne zawiesin, powodujące jednocześnie modyfikację wartości pH i związane z tym osłabienie działania niektórych chemicznych środków do uzdatniania wody.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz fakt, że nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych na ujęciu i w sieci wodociągu Jedlina-Zdrój, wodę na terenie gminy w 2021 r. należy ocenić jako bezpieczną dla zdrowia konsumentów i nadającą się do spożycia przez ludzi.

Od października 2021 r. wprowadzono zaopatrzenie większej części miasta z nowo otwartego szybowego ujęcia wód podziemnych „Szyb Pokój” przy ul. Włociańskiej 10d w Jedlinie-Zdroju. Dotyczy to obszaru, dotychczas zaopatrywanego z ujęcia Unisław Śląski (bez dwóch ulic, zasilanych z ujęcia przy ul. Pokrzywianka w Jedlinie-Zdroju). Dostarczana z wyżej wymienionego ujęcia woda była wielokrotnie oceniana przez PPIS jako bezpieczna dla konsumentów i nadająca się do spożycia przez ludzi (w ramach nadzoru sanitarnego PIS i kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego pobrano próbki do badań w rozszerzonym zakresie parametrów bakteriologicznych i fizykochemicznych, a także w zakresie wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych – w sumie 6 próbek wody), natomiast charakteryzuje się podwyższoną (w porównaniu z dotychczas dostarczaną wodą) twardością, czyli sumarycznym stężeniem wapnia i magnezu. Zanotowane wartości twardości w dotychczas zbadanych próbkach z ujęcia lub sieci na terenie miasta Jedlina-Zdrój wyniosły 384 i 2 razy 372 mg/l CaCO₃, przy wartości zalecanej 60 – 500 mg/l, określonej w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294). Oznacza to, że dostarczana woda jest wodą twardą i jako taka może wpływać na smak przygotowywanych na niej napojów i potraw (parametry organoleptyczne), a także powodować odkładanie się osadów na naczyniach podczas gotowania (co prowadzi jednocześnie do zmiękczenia wody). Twarda woda zwiększa również zużycie środków utrzymania czystości i higieny.

Z drugiej strony spożywanie twardej wody może mieć pozytywne znaczenie dla zdrowia ludzkiego, analogicznie jak suplementowanie się wysoko zmineralizowaną wodą mineralną, stąd też wyznaczenie dla twardości wartości zalecanej ze względów zdrowotnych oznacza, że jest to wartość pożądana dla zdrowia ludzkiego. W przypadku wody z ujęcia „Szyb Pokój”, stężenie magnezu wynosiło 54,7; 63,5 i 55,6 mg/l, a wapnia 63,7 i 57,3 mg/l. W cytowanym przepisie prawnym nie określono zalecanej wartości dla wapnia, natomiast zalecany zakres stężenia magnezu został ustalony w granicach 7 – 125 mg/l.

Gmina Mioszów

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Miasto i gmina Mioszów zaopatrywane są w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych (miejscowości Unisław Śląski, Rybnica Leśna i Kamionka), którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. oraz wodociągów publicznych Mioszów i Sokołowsko, zarządzanych przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej „Mioszów” Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście i gminie ze względu na pochodzenie wody – 6.
2. Liczba zlokalizowanych punktów poboru próbek wody w mieście i gminie – 17.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 6 730 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w mieście i gminie – około 1350 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – 1 ujęcie powierzchniowe „za WOP” w Sokołowsku, 7 podziemnych znajdujących się w Unisławiu Śląskim, w Mioszowie przy ul. Kwiatowej i ul. Sportowej, w Golińsku, w Nowym Siodle, w Sokołowsku – „za Różanką” i „za Leśniczówką”.
6. Sposób uzdatniania wody:

- ujęcie powierzchniowe „za WOP” w Sokołowsku – oczyszczanie mechaniczne na sitach, filtracja na filtrach żwirowo-piaskowych, dezynfekcja podchlorynem sodu,
- ujęcia podziemne w Unisławiu Śląskim, w Mieroszowie przy ul. Kwiatowej i ul. Sportowej, w Golińsku, w Nowym Siodle, w Sokołowsku „za Różanką” i „za Leśniczówką” – dezynfekcja podchlorynem sodu.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Mieroszów pobrano:

- 38 próbek wody do badań bakteriologicznych (27 próbek w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, 10 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 1 próbka rekontrolna),
- 41 próbek wody do badań fizykochemicznych (27 próbek w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, 10 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 4 próbki rekontrolne),
- 1 próbkę do badań w ramach monitoringu substancji promieniotwórczych (ujęcie Unisław Śląski dla wodociągu Wałbrzych),
- w tym 3 próbki do badań w zakresie parametrów grupy B.

Zakwestionowano 3 próbki wody (2 pobrane w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego WPWiK Spółka z o.o. i pobraną w ramach kontroli PIS):

- 1 z sieci wodociągowej w Łącznej ze względu na przekroczenie wartości parametrycznych bakterii grupy coli (17 jtk),
- 2 z sieci wodociągowej w Rybnicy Leśnej 56 ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej arsenu (odpowiednio 23,0 i 19,6 µg/l).

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

Na podstawie prowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z sieci wodociągu Mieroszów w Łącznej i sieci wodociągu Wałbrzych w Rybnicy Leśnej stwierdzono przekroczenie wartości parametrycznych odpowiednio bakterii grupy coli i arsenu (dwukrotnie), skutkujące brakiem przydatności wody do spożycia.

Zarządca wodociągu Mieroszów (ZGKiM „Mieroszów”) niezwłocznie zrealizował działania naprawcze w zakresie doprowadzenia wody pod względem mikrobiologicznym do norm sanitarnych, a badania rekontrolne wykazały jej właściwą jakość.

W związku z dwukrotnym przekroczeniem wartości parametrycznej arsenu w próbkach wody z sieci wodociągowej w Rybnicy Leśnej Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. wykonało badania arsenu w wodzie ze wszystkich studni wchodzących w skład ujęcia (5), usytuowanych na terenie charakteryzującym się obecnością arsenu pochodzenia naturalnego.

W następstwie powyższego wyłączono z eksploatacji studnię nr 8, a skuteczność powyższych działań wykazały badania rekontrolne wody z sieci wodociągowej w Rybnicy Leśnej 56 oraz na ujęciu wody.

Bakterie grupy coli nie są wskaźnikiem występowania patogenów w wodzie, natomiast służą do oceny czystości i szczelności systemów dystrybucji wody oraz skuteczności

prowadzonych procesów uzdatniania. Z powyższych względów należałoby wzmocnić nadzór nad prowadzonym procesem uzdatniania na ujęciu w celu wyeliminowania występowania bakterii wskaźnikowych w wodzie.

Arsen jest pierwiastkiem powszechnie występującym w skorupie ziemskiej, a zagrożenie podwyższonym stężeniem arsenu pochodzenia naturalnego w warstwach wodonośnych, z których czerpią studnie składające się na ujęcie Unisław Śląski dla wodociągu Wałbrzych, jest kwestią znaną zarządcy wodociągu jak i PPIS w Wałbrzychu. Ze względu na osiągnięte w zaistniałym incydencie stężenie arsenu (przy wartości parametrycznej wynoszącej 10 µg/l) WPWiK Sp. z o.o. podjęło działania w celu wykrycia przyczyny jego występowania w wodzie wodociągowej - wykonało badania poziomu arsenu w każdej z eksploatowanych studni. Po rozpoznaniu źródła zanieczyszczenia wyłączono z eksploatacji studnię nr 8, a rekontrolne badania próbek wody, pobranych z sieci wodociągowej w Rybnicy Leśnej i z ujęcia Unisław Śląski, wykazały obniżenie jego stężenia do poziomu 8,9 i 4,6 µg/l.

Przeprowadzone dotychczas badania epidemiologiczne w zakresie negatywnego wpływu długotrwałego spożywania wody z podwyższonym stężeniem arsenu na zdrowie ludzi nie dostarczają jednoznacznych dowodów o jego działaniu kancerogennym, dotyczy to głównie niskiego poziomu pobrania tego pierwiastka. Niezbędne jest jednak monitorowanie jego poziomu i szybka reakcja na nagłe skoki stężenia.

Z uwagi na rodzaj, wartość i czas trwania przekroczeń – na koniec roku wodę wodociągową na terenie gminy Mieroszów oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi. W szczególności w sieci wodociągu Sokołowsko woda nie była kwestionowana – przez okres całego roku była bezpieczna dla zdrowia konsumentów i nadawała się do spożycia przez ludzi.

Gmina Stare Bogaczowice

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Gmina Stare Bogaczowice zaopatrywana jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w gminie ze względu na pochodzenie wody – 2.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w gminie – 4.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 3 400 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 680 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – 2 podziemne ujęcia wody Marciszów Dolny i Marciszów Górny w Marciszowie oraz 2 powierzchniowe ujęcia wody – „Mała Woda” na rzece Bóbr w Dębrniku i staw infiltracyjny Ptaszków I (będący częścią ujęcia Marciszów Górny).
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody Marciszów Dolny – dezynfekcja podchlorynem sodu,
 - ujęcie wody Marciszów Górny – dezynfekcja chlorem gazowym,
 - ujęcie „Mała Woda” w Dębrniku – koagulacja siarczanem glinu, filtracja na filtrach pospiesznych antracytowo-piaskowych, dezynfekcja chlorem gazowym.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Stare Bogaczowice pobrano:

- 13 próbek wody do badań bakteriologicznych (9 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 4 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS),
- 13 próbek wody do badań fizykochemicznych (9 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 4 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS),
- w tym 1 próbkę do badań w zakresie parametrów grupy B.

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

Na podstawie prowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów mikrobiologicznych

i fizykochemicznych, co oznacza że woda na terenie gminy Stare Bogaczowice była bezpieczna dla zdrowia konsumentów i nadawała się do spożycia przez ludzi.

Niemniej jednak w przypadku awarii na ujęciu lub w sieci wodociągowej oraz na skutek zbyt małego rozbioru wody może dochodzić do jej wtórnego zanieczyszczenia. Należy pamiętać, że w wodzie stojącej wszystkie procesy biologiczne, chemiczne i fizyczne zachodzą szybciej niż w wodzie płynącej. Wzrost stężenia żelaza w wodzie wiąże się ze zrywaniem osadów, najczęściej występuje na skutek zmian kierunku lub natężenia przepływu wody w sieci, wywołując efekt tzw. brudnej wody wodociągowej. Stężenie żelaza wzrasta gwałtownie po włączeniu wody, np. po wcześniejszym, awaryjnym przestoju. Dodatkowo występuje zwiększenie mętności oraz barwy. Przenikające z rur do wody związki (głównie żelaza i manganu) nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów, jednak mają negatywny wpływ na eksploatację urządzeń domowych, takich jak ekspresy, pralki czy zmywarki. Dlatego po dłuższej przerwie w użytkowaniu instalacji wodnej (po nocy lub kilkudniowej nieobecności w mieszkaniu) powinno się spuścić trochę wody zanim przeznaczyci się ją do spożycia (nie trzeba wody wylewać do zlewu, można np. skorzystać z toalety).

Gmina Szczawno-Zdrój

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Miasto Szczawno-Zdrój zaopatrywane jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w mieście ze względu na pochodzenie wody – 1.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w mieście – 2.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 5 700 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 1 140 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody – podziemne ujęcie wody Marciszów Dolny w Marciszowie.
6. Sposób uzdatniania wody – dezynfekcja podchlorynem sodu.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie miasta Szczawno-Zdrój pobrano:

- 4 próbki wody do badań bakteriologicznych (3 próbki w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 1 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS),
- 4 próbki wody do badań fizykochemicznych (3 próbki w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 1 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS).

Nie zakwestionowano żadnej z przebadanych próbek wody.

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

Na podstawie prowadzonych w 2021 r. badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych, co oznacza że woda na terenie miasta Szczawna-Zdroju była bezpieczna dla zdrowia konsumentów i nadawała się do spożycia przez ludzi.

Niemniej jednak w przypadku awarii na ujęciu lub w sieci wodociągowej oraz na skutek zbyt małego rozbioru wody może dochodzić do jej wtórnego zanieczyszczenia. Należy pamiętać, że w wodzie stojącej wszystkie procesy biologiczne, chemiczne i fizyczne zachodzą szybciej niż w wodzie płynącej. Wzrost stężenia żelaza w wodzie wiąże się ze zrywaniem osadów, najczęściej występuje na skutek zmian kierunku lub natężenia przepływu wody w sieci, wywołując efekt tzw. brudnej wody wodociągowej. Stężenie żelaza wzrasta gwałtownie po włączeniu wody, np. po wcześniejszym, awaryjnym przestoju. Dodatkowo występuje zwiększenie mętności oraz barwy. Przenikające z rur do wody związki (głównie żelaza i manganu) nie stanowią bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów, jednak mają negatywny wpływ na eksploatację urządzeń domowych, takich jak ekspresy, pralki czy zmywarki. Dlatego po dłuższej przerwie w użytkowaniu instalacji wodnej (po nocy lub kilkudniowej nieobecności w mieszkaniu) powinno się spuścić trochę wody zanim przeznaczy się ją do spożycia (nie trzeba wody wylewać do zlewu, można np. skorzystać z toalety).

Gmina Walim

Charakterystyka zaopatrzenia w wodę

Gmina Walim zaopatrywana jest w wodę z wodociągów publicznych Walim, Zagórze Śląskie i Wałbrzych, których zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.

1. Liczba wyodrębnionych stref zaopatrzenia w gminie ze względu na pochodzenie wody – 5.
2. Liczba punktów pobierania próbek wody zlokalizowanych w gminie – 9.
3. Liczba zaopatrywanej ludności w wodę wodociągową – około 4 300 osób.
4. Szacunkowa ilość rozprowadzanej wody w gminie – około 645 m³/db.
5. Rodzaj ujęć wody:
 - 3 ujęcia podziemne – w Walimiu przy ul. Nowa Kolonia, w Zagórze Śląskim, w Unisławiu Śląskim,
 - 2 ujęcia powierzchniowe – w Walimiu przy ul. J. Kuliga i ul. Warszawskiej.
6. Sposób uzdatniania wody:
 - ujęcie wody przy ul. Nowa Kolonia w Walimiu – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody w Zagórze Śląskim – dezynfekcja podchlorynem sodu, odżelazianie, odmanganianie, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
 - ujęcie wody w Unisławiu Śląskim – dezynfekcja podchlorynem sodu,

- ujęcie wody przy ul. Kuliga w Walimiu – dezynfekcja podchlorynem sodu, oczyszczanie na filtrze żwirowo-piaskowym, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
- ujęcie wody przy ul. Warszawskiej w Walimiu – dezynfekcja podchlorynem sodu, regulowanie stężenia jonów wodorowych wapnem hydratyzowanym,
- do sieci wodociągowej w Dziećmorowicach, zasilanej z wodociągu Wałbrzych, dawkowany jest preparat SeaQuest, który zapobiega korozji i powstawaniu osadów w instalacji wodnej. Preparat stosowany jest głównie w starych rurach wodociągowych, gdzie najczęściej dochodzi do wtórnego zanieczyszczenia wody, w celu obniżenia poziomu stężenia żelaza, manganu, barwy i mętności.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia

W 2021 r. w ramach kontroli wewnętrznej oraz nadzoru sanitarnego nad wodą przeznaczoną do spożycia przez ludzi na terenie gminy Walim pobrano:

- 21 próbek wody do badań bakteriologicznych (15 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 5 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 1 próbkę rekontrolną),
- 15 próbek wody do badań fizykochemicznych (15 próbek w ramach kontroli wewnętrznej WPWiK, 5 w ramach nadzoru nad jakością wody sprawowanego przez PIS, 2 próbki rekontrolne),
- w tym 3 próbki do badań w zakresie parametrów grupy B.

Zakwestionowano 3 próbki wody zbadane w ramach kontroli wewnętrznej przedsiębiorstwa wodociągowego i nadzoru PIS, pobrane z sieci wodociągu Walim przy ul. Wyspiańskiego 9:

- 1 ze względu na stężenie jonów wodoru poniżej dopuszczalnej wartości (6,2),
- 1 ze względu na przekroczenie wartości parametrycznej chloroformu (0,045 mg/l),
- 1 ze względu na przekroczenie wartości zalecanej ogólnej liczby mikroorganizmów w 22 °C (>300 jtk).

Ocena ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody

W wyniku badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w gminie Walim w 2021 r. stwierdzono przekroczenie wartości parametrycznych wskaźników fizykochemicznych w 2 próbkach wody i podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w 22 °C w 1 próbce wody. W każdym z powyższych przypadków PPIS w Wałbrzychu wydał orzeczenie o warunkowej przydatności wody do spożycia, a badania rekontrolne wykazały skuteczność podjętych działań naprawczych.

Parametr ogólna liczba mikroorganizmów nie jest uważany za wskaźnik bezpieczeństwa wody dla zdrowia. Podwyższone wartości ogólnej liczby mikroorganizmów związane są z tworzeniem się osadów na ściankach przewodów, a przy tym dostępnością substancji odżywczych koniecznych do wzrostu bakterii, powodując wtórne zanieczyszczenie wody. Jeśli wystąpi nietypowy, szybki lub nieoczekiwany wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów, wskazane jest sprawdzenie działania całego systemu i ustalenie przyczyny wtórnego zanieczyszczenia wody.

Chlor i powstające w wodzie jego pochodne, takie jak chloroform, wpływają na organoleptyczną ocenę jakości wody (zapach, smak) i nie są obojętne dla zdrowia, natomiast ich obecność świadczy o prowadzonym procesie dezynfekcji wody, czyli eliminacji zagrożeń

mikrobiologicznych. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) najwyższe dopuszczalne stężenie chloroformu ze względów zdrowotnych w wodzie przeznaczonej do spożycia wynosi 300 µg/l, natomiast przekroczenie wartości parametrycznej w sieci wodociągowej w Walimiu wynosiło 45 µg/l – czyli znacznie mniej.

Podwyższona lub obniżona wartość pH nie ma bezpośredniego znaczenia dla zdrowia konsumentów – nie ustalono zalecanego stężenia jonów wodorowych w wodzie ze względów zdrowotnych. Jest to jeden z najważniejszych parametrów eksploatacyjnych dotyczących jakości wody, który należy kontrolować z uwagi na przeciwdziałanie korozji. Dopuszczenie do nadmiernej korozji przewodów może wywołać wtórne zanieczyszczenie wody i wpływać niekorzystnie na jej smak oraz wygląd. Wobec powyższego należy podejmować skuteczne działania naprawcze, mające na celu osiągnięcie wartości pH w obowiązującym zakresie.

Z uwagi na rodzaj, wartość i czas trwania przekroczeń – na koniec roku wodę wodociągową na terenie gminy Walim oceniono jako przydatną do spożycia przez ludzi i bezpieczną dla zdrowia konsumentów. W szczególności w sieci wodociągu Wałbrzych (strefa Wałbrzych 9) i wodociągu Zagórze Śląskie woda nie była kwestionowana – przez okres całego roku była bezpieczna dla zdrowia konsumentów i nadawała się do spożycia przez ludzi.

III. Zagrożenie środowiska pracy z uwzględnieniem chorób zawodowych – powiat wałbrzyski - za 2021 r.

1. Ocena środowiska pracy

W ewidencji Oddziału Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu na dzień 31 grudnia 2021 r. ujętych było 61 zakładów pracy funkcjonujących na terenie powiatu wałbrzyskiego. Nadzorem objęto 1336 pracowników. Dominujące pod względem liczby zakładów pracy branże, to:

- PKD 46 – Handel hurtowy (6 zakładów pracy),
- PKD 02 – Leśnictwo i pozyskiwanie drewna (5 zakładów pracy),
- PKD 84 – Administracja publiczna (5 zakładów pracy),
- PKD 13 – Produkcja wyrobów tekstylnych (4 zakłady pracy),
- PKD 23 – Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców (4 zakłady pracy).

Rys. 1 Najliczniejsza grupa obiektów w ewidencji Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu – dot. powiatu wałbrzyskiego w 2021 r. Opracowanie własne.

W 2021 r. przeprowadzono w zakładach pracy na terenie powiatu wałbrzyskiego **23 kontrole sanitarne** z zakresu warunków higieny pracy, podczas których **skontrolowano 22 zakłady**, zatrudniające łącznie 1336 pracowników; **9 kontroli wykazało nieprawidłowości** w 9 zakładach pracy.

Kontrole są planowane zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zarządzeniu nr 09/DYR/18 Dyrektora Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu z dnia 16 maja 2018 r. w sprawie stosowania ustawy Prawo Przedsiębiorców, sposobu przeprowadzenia analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców oraz przyjęcia schematu procedury kontroli realizowanej przez PPIS w Wałbrzychu. Ponadto kontrole są planowane zgodnie z wewnętrzną procedurą obowiązującą w Oddziale Higieny Pracy stanowiącą załącznik nr 2 do ww. Zarządzenia Dyrektora PSSE w Wałbrzychu.

Kontrole przeprowadzono w zakładach o największych zagrożeniach zawodowych, budzących zastrzeżenia pod względem sanitarno-technicznym oraz w tych, w których wyniki badań środowiskowych czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy odbiegały od wymagań określonych przepisami. Kontynuowano nadzór nad zakładami pracy, w których pracownicy pracują w ekspozycji na substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a także nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i ich mieszaninami – poprzez kontrole podmiotów zajmujących się obrotem chemikaliami lub stosujących chemikalia w działalności zawodowej.

Kontrole przeprowadzone w 2021 r. uwzględniały m.in. takie zagadnienia, jak:

- stan sanitarny i techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,
- aktualność badań lekarskich pracowników,
- posiadanie aktualnych wyników z monitoringu środowiska pracy,
- wydawanie pracownikom odzieży ochronnej i roboczej,

- utrzymywanie w normach higienicznych stężeń i natężeń czynników szkodliwych,
- ocena realizacji przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych i biologicznych,
- nadzór nad niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi, w tym produktami biobójczymi.

Kontrole prowadzone w nadzorowanych zakładach pracy wykazały uchybienia higieniczno-sanitarne w zakresie warunków higieny pracy. Do ważnych nieprawidłowości należały (w nawiasach wskazano odsetek zakładów pracy z ogólnej liczby zakładów pracy, w których stwierdzono nieprawidłowości):

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (w 44% przypadków),
- brak oceny ryzyka zawodowego lub niepełna ocena ryzyka zawodowego (w 55% przypadków),
- uchybienia w zakresie stosowania i wprowadzania do obrotu chemikaliów, w tym produktów biobójczych, prekursorów narkotykowych oraz detergentów (w 44% przypadków),
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (w 33% przypadków),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych środowiska pracy (w 11% przypadków),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy – nie stwierdzono nieprawidłowości,
- brak rejestru czynników szkodliwych (w 11% przypadków),
- brak aktualnych badań lekarskich (w 11% przypadków).

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami higieniczno-sanitarnymi, PPIS w Wałbrzychu wszczął w stosunku do kontrolowanych podmiotów postępowanie administracyjne. Wydano 3 decyzje nakazujące usunięcie uchybień higieniczno-sanitarnych zawierające 39 nakazów oraz 5 decyzji opłatowych.

Decyzje administracyjne z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego (łącznie 3 decyzje) dotyczyły:

- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy,
- poinformowania pracowników narażonych na oddziaływanie czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy o aktualnych wynikach badań i pomiarów oraz udostępnienia im tych wyników,
- doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego ścian oraz sufitów w pomieszczeniach pracy,
- doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń szatni oraz umywalni dla pracowników,
- dokonania weryfikacji i aktualizacji dokumentacji oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy,
- dokonania weryfikacji i aktualizacji spisu stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, tak aby uwzględniał wszystkie stosowane w zakładzie pracy substancje i mieszaniny chemiczne stwarzające zagrożenie,
- wyznaczenia i oznakowania dróg komunikacyjnych oraz transportowych,

- sporządzenia programu działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas,
- przeprowadzenia oceny ryzyka zawodowego przy wykonywanych pracach;
- zainstalowania natrysków ratunkowych do obmycia całego ciała oraz oddzielnych natrysków do przemywania oczu uwzględniając wymagania określone w §103 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.),
- wyposażenia miejsca pracy gdzie występuje niebezpieczeństwo oblania pracowników środkami żrącymi lub zapalenia odzieży na pracowniku w środki ochrony awaryjnej w postaci przyrządu do płukania oczu,
- przeprowadzenia szkolenia zatrudnionych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania,
- przedstawienia przed tutejszym organem szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu obiektów wskazanych w zawiadomieniu,
- założenia i prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- założenia i prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- przekazania właściwemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy informacji o substancjach chemicznych, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- przedstawienia orzeczenia lekarskiego pracowników wykonujących prace w kontakcie z azbestem stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku,
- opracowania spisu substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych;
- założenia i prowadzenia rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 lub 4 grupy zagrożenia oraz rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 lub 4 grupy zagrożenia;
- przeprowadzenia analizy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których wykonuje się badania i pomiary z uwzględnieniem § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz.U. Nr 33, poz. 166) oraz umożliwić pracownikom lub ich przedstawicielom udział w rozpoznaniu i typowaniu czynników szkodliwych;
- opracowania instrukcji bhp związanej z ręcznym przemieszczaniem przedmiotów nieporęcznych, niestabilnych, ze zmiennym środkiem ciężkości i innych, które z powodu ich masy, kształtu lub właściwości mogą spowodować zagrożenie wypadkowe;
- opracowania procedur: dezynfekcji uwzględniającej narażenie na czynniki biologiczne, bezpiecznego usuwania i postępowania ze skażonymi odpadami, postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi.

Decyzje zmieniające termin wykonania obowiązków (łącznie 1 decyzja) dotyczyły:

- zapewnienia prawidłowego stanu sanitarno-technicznego powierzchni ścian i sufitu w pomieszczeniu dyżurki KP w Głuszycy;
- zapewnienia prawidłowego stanu sanitarno-technicznego ścian w ciągu komunikacyjnym na parterze w budynku komisariatu w Głuszycy.

W wyniku postępowań prowadzonych przez PPIS w Wałbrzychu ulega poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników, a także stan sanitarny pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza socjalno-sanitarnego.

2. Nadzór nad chemikaliami

Różne substancje chemiczne i ich mieszaniny stosowane są w działalności wielu zakładów pracy na terenie powiatu wałbrzyskiego, co powoduje określone zagrożenia dla zdrowia pracowników. W ewidencji PSSE w Wałbrzychu na terenie powiatu wałbrzyskiego znajdują się 3 podmioty wprowadzające do obrotu niebezpieczne substancje i mieszaniny chemiczne oraz 61 podmiotów stosujących w działalności zawodowej niebezpieczne substancje i ich mieszaniny. Na terenie powiatu wałbrzyskiego nie odnotowano producentów oraz importerów.

W ramach nadzoru nad niebezpiecznymi substancjami i ich mieszaninami w 2021 r. przeprowadzono 2 kontrole, które wykazały nieprawidłowości.

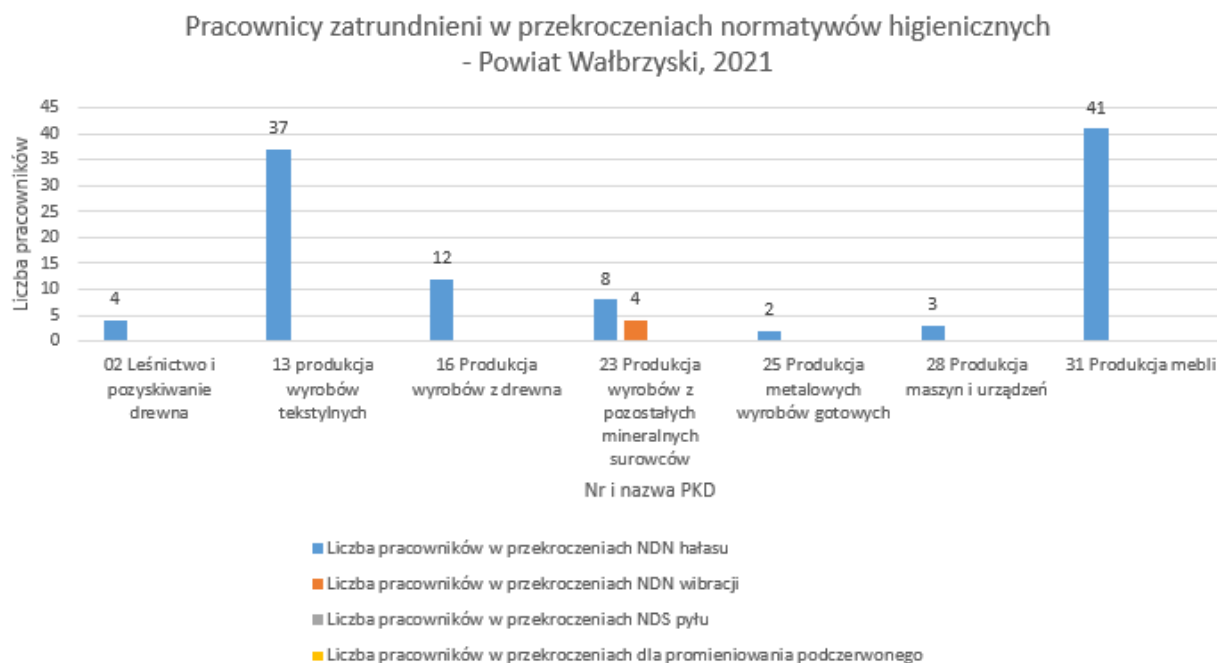
W 2021 r. przeprowadzono 2 kontrole w ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, które wykazały nieprawidłowości.

Ze względu na długi okres latencji nowotworów działania profilaktyczne są w tej kwestii niezwykle istotne. Działania podejmowane w tym zakresie przez Oddział Higieny Pracy obejmują przede wszystkim egzekwowanie od pracodawców obowiązków określonych w obowiązujących przepisach prawnych, takich jak m.in.: ograniczenie liczby osób ekspozowanych do niezbędnego minimum i poinformowanie ich o występujących zagrożeniach, zapewnienie odpowiednich środków ochrony indywidualnej i profilaktycznej opieki zdrowotnej, prawidłowe oznakowanie instalacji i pojemników, systematyczne przeprowadzanie badań i pomiarów w środowisku pracy.

3. Ocena narażenia zawodowego

Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu kontrolował poziom narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy, mogące powodować u pracowników następstwa zdrowotne w postaci chorób zawodowych. W 2021 r. **111 osób** pracowało na stanowiskach pracy, na których stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych; w warunkach przekroczenia NDN hałasu pracowało – 107 osób, powyżej NDS pyłu – 0, powyżej NDN drgań – 4 osoby. Od wielu lat dominującym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy funkcjonujących na terenie miasta Wałbrzych oraz powiatu wałbrzyskiego jest hałas. Ze względów technologicznych z reguły niemożliwe jest wyeliminowanie tego czynnika szkodliwego ze środowiska pracy. W związku z tym działania podejmowane przez Oddział Higieny Pracy obejmują przede wszystkim nadzór

nad wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas. Wymagane jest m.in.: oznakowanie w zakładzie stref zagrożonych hałasem, zaopatrzenie pracowników w środki ochrony słuchu i egzekwowanie ich stosowania, sporządzenie i wprowadzenie w życie programu działań organizacyjno-technicznych zmierzającego do ograniczenia narażenia na hałas oraz informowanie pracowników o ryzyku zawodowym.

Rys. 2 Pracownicy zatrudnieni w przekroczeniach normatywów higienicznych – dot. powiatu wałbrzyskiego w 2021 r. Opracowanie własne.

4. Choroby zawodowe

Następstwem pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia są choroby zawodowe. W 2021 r. dokonano **38 zgłoszeń podejrzeń** chorób zawodowych, natomiast stwierdzono łącznie **20 chorób zawodowych** w tym **10 dot. powiatu wałbrzyskiego**.

Wydano łącznie 43 decyzje w tym 15 dot. powiatu wałbrzyskiego, a mianowicie:

- 10 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej,
- 5 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej w tym: 3 dot. nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi z czego 2 decyzje w zakresie nowotworów wywołanych działaniem promieniowania jonizującego z prawdopodobieństwem indukcji przekraczającym 10% oraz 1 decyzje nowotworu płuc (2 na podstawie wniosków pełnomocników, 1 na podstawie zgłoszenia DWOMP), 1 dot. pylicy płuc- pylicy górników kopalń węgla (na podstawie zgłoszenia DWOMP), 1 dot. przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy -zespół cieśni w obrębie nadgarstka prawego i lewego (na podstawie wniosku strony).

W strukturze zachorowalności na choroby zawodowe w 2021 r. czołowe miejsce zajmują następujące jednostki chorobowe:

- przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy -zespół cieśni w obrębie nadgarstka, 3 stwierdzenia w związku z narażeniem zawodowym na sposób wykonywania pracy związane z monotypowymi ruchami kończyn górnych z czego 2 obustronne oraz 1 w zakresie nadgarstka prawego (2 na podstawie zgłoszenia DWOMP oraz 1 na podstawie wniosku strony),
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstw z czego, 3 stwierdzenia w związku z narażeniem na czynniki biologiczne (kleszcze będące przenosicielami bakterii krętek borrelia oraz koronawirus zespołu ostrej niewydolności oddechowej 2 – wirus SARS-CoV-2) z czego 2 decyzje w zakresie boreliozy oraz 1 w zakresie choroby COVID-19 (1 na podstawie zgłoszenia DWOMP, 1 na podstawie wniosku pracodawcy oraz 1 na podstawie wniosku strony),
- nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi- nowotwór płuca lewego, 2 stwierdzenia w związku z narażeniem zawodowym na czynniki rakotwórcze w postaci krzemionki krystalicznej- frakcja respirabilna (1 na podstawie zgłoszenia DWOMP oraz 1 na podstawie wniosku pełnomocnika),
- przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy: przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki kciuka prawego, 1 stwierdzenie w związku z narażeniem na sposób wykonywania pracy związany z monotypowymi ruchami kończyn górnych (1 na podstawie zgłoszenia DWOMP),
- pylice płuc-pylice górników kopalń węgla, 1 stwierdzenie w związku z narażeniem na pył węgla kamiennego zawierający SiO₂ (1 na podstawie zgłoszenia DWOMP).

Rys. 3 Choroby zawodowe stwierdzone w 2021 r. – dot. powiatu wałbrzyskiego. Opracowanie własne.

Pomimo, iż dominującym czynnikiem szkodliwym występującym w zakładach pracy na terenie powiatu wałbrzyskiego jest hałas, w 2021 r. nie stwierdzono chorób związanych z ubytkiem słuchu w związku z tym narażeniem.

Wśród zgłoszeń chorób zawodowych nie odmiennie dominują pylice płuc, nie mniej podczas stwierdzanych chorób zawodowych, nieodmiennie od lat poprzednich, dominują przewlekłe nowotwory płuc związane z narażeniem pracowników na proces technologiczny, w którym dochodzi do uwalniania substancji chemicznych, ich mieszanin lub czynników o działaniu rakotwórczym lub mutagennym - prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną – frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy, o którym mowa w punkcie II.2 załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz.U. z 2021 r. poz. 2235). Powyższe wynika ze zmiany omawianego rozporządzenia, która weszła w życie z dniem 22 lutego 2020 r., a którą dokonano modyfikacji załącznika do ww. rozporządzenia, określając m.in. nowy proces technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, zatytułowany jako „Prace związane z narażeniem na krzemionkę krystaliczną – frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy”. Ponadto udział w stwierdzanych chorobach zawodowych mają także pylice górników kopalń węgla, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego- zespół cieśni oraz choroby zakaźne lub pasożytnicze. Wystąpienie choroby pylicy płuc oraz chorób nowotworowych związane jest z długim okresem odpowiednio progresywnego rozwoju choroby w przypadku pylicy płuc oraz długiemu okresowi latencji w przypadku chorób nowotworowych.

Znaczącym jest fakt, że byli górnicy wałbrzyskich kopalń węgla korzystają z możliwości badań lekarskich w trybie art. 229 § 5 Kodeksu pracy tj. na swój wniosek poddają się badaniom lekarskim po ustaniu zatrudnienia w warunkach narażenia na działanie pyłów zwłókniających, które to badania zapewnia następca prawny zlikwidowanych kopalń.

Warto nadmienić, iż w związku z odnotowanym na terenie Polski pierwszym przypadkiem zakażenia koronawirusa SARS-CoV-2, datowanym na dzień 04.03.2020 r., rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 491 z późn. zm.), od dnia 20 marca 2020 r. do odwołania został wprowadzony na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii.

W związku z pojawieniem się ww. czynnika biologicznego w środowisku pracy i ujęciu go w grupie 3 pn. koronawirus zespołu ostrej niewydolności oddechowej 2–wirus SARS-CoV-2, do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu od początku 2021 r. zaczęły napływać zgłoszenia w zakresie „chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw– COVID-19”, a mianowicie w 2021 r. odnotowano wpłynięcie 4 zgłoszeń dotyczące ww. jednostki chorobowej w tym 1 zgłoszenie dotyczyło powiatu wałbrzyskiego.

5. Środki zastępcze

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 9a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2021 r. poz. 195) do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2021 r. na terenie miasta Wałbrzycha nie ujawniono przypadków wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Niemniej PPIS w Wałbrzychu prowadzi postępowania administracyjne w stosunku do osób prawnych oraz osób fizycznych, które w latach ubiegłych na terenie miasta Wałbrzycha i powiatu wałbrzyskiego

łamały zakaz dot. wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. W I połowie 2021 r. wydano 2 decyzje administracyjne dot. środków zastępczych.

W dniu 11.01.2021 r. PPIS w Wałbrzychu otrzymał Postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Wałbrzychu z dnia 07.01.2020 r. w przedmiocie dowodów rzeczowych po umorzeniu dochodzenia. W przedmiotowej sprawie zostało wszczęte postępowanie administracyjne i wydano 1 decyzję administracyjną z art. 44c ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W dniu 24.02.2021 r. PPIS w Wałbrzychu otrzymał postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Wałbrzychu z dnia 19.02.2021 r. w przedmiocie dowodów rzeczowych po umorzeniu dochodzenia. W rzeczowej sprawie wydane zostało w dniu 26.05.2021 r. postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania administracyjnego.

Zgodnie z art. 30a ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050) podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne są obowiązane zgłosić państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Placówki medyczne kierują zgłoszenia zatruc/podejrzeń zatruc bezpośrednio do PPIS w Wałbrzychu, który następnie przekazuje raporty do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu oraz Głównego Inspektora Sanitarnego. W 2021 r. Oddział Higieny Pracy nie odnotował na terenie miasta Wałbrzych oraz powiatu wałbrzyskiego przypadków zatruc dopalaczami.

6. Promocja zdrowia

Działalność Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu ukierunkowana jest m.in. na poprawę warunków higieny pracy w zakładach pracy znajdujących się na terenie miasta Wałbrzycha oraz powiatu wałbrzyskiego, a więc poprawę warunków sprzyjających zdrowiu. Przeprowadzane kontrole koncentrują się przede wszystkim na głównych zagrożeniach dla zdrowia pracowników, mając za cel szeroko pojętą profilaktykę chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Celem działań podejmowanych przez pracowników Oddziału Higieny Pracy jest także promowanie zachowań prozdrowotnych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli pracownicy Oddziału Higieny Pracy zwracali uwagę na przestrzeganie zakazu palenia tytoniu zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z dnia 09 listopada 1995 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 276 z późn. zm.). Informacje na temat palenia tytoniu były ujmowane w protokołach kontroli – dane przekazywano do Działu Higieny Pracy WSSE we Wrocławiu. Dodatkowo w trakcie czynności kontrolnych informowano pracodawców i w miarę możliwości pracowników o szkodliwości palenia tytoniu.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu w związku z obowiązującym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej stanem epidemii, podczas przeprowadzania czynności kontrolnych informował przedsiębiorców konieczności podejmowania działań higienicznych zapobiegających szerzeniu się zakażeń SARS-CoV-2 w miejscu pracy.

W ślad za obowiązującymi w Polsce od września 2019 roku zapisami znowelizowanej ustawy Prawo Atomowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 1792) nakładającej na pracodawcę obowiązek wykonania pomiaru stężenia radonu w miejscach pracy zlokalizowanych na poziomie parteru lub pod ziemią na terenach kraju wskazanych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia (Dz.U. z 2020 r. poz.

1139), które obowiązuje od 31.07.2020 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu udzielał porad w zakresie planu działania, o którym mowa w obwieszczeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 stycznia 2021 r. w sprawie ogłoszenia Krajowego planu działania w przypadku długoterminowych zagrożeń wynikających z narażenia na radon w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz w miejscach pracy (M.P. z 2021 r. poz. 169).

Ponadto w ramach działań oświatowych realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną udzielono pracodawcom porad i informacji m.in. w zakresie: prowadzenia rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy, dokumentacji oceny ryzyka zawodowego, kart charakterystyk stosowanych substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych, oznakowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych.

7. COVID-19

W związku z ogłoszonym przez Ministra Zdrowia w okresie od dnia 20 marca 2020 r. do odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanem epidemii – rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej stanu epidemii (Dz.U. z 2020 r. poz. 491 z późn. zm.), a także ze względu na wejście w życie rozporządzeń Rady Ministrów znajdujących delegację w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2021 r. poz. 2069 z późn. zm.), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu wprowadził ograniczenia w wykonywaniu zadań przez pracowników organu polegające na wykonywaniu wyłącznie zadań niezbędnych do zapewnienia pomocy obywatelom. Oddział Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu w okresie od początku epidemii prowadzi kilkaset spraw związanych z COVID-19. Przedmiotowe sprawy obejmują m.in.:

- prowadzenie postępowań administracyjnych dot. wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za nieprzestrzeganie zasad kwarantanny (art. 15zzzn ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych) – zob. rys. 4 i 6;
- prowadzenie postępowań administracyjnych dot. wymierzenia administracyjnej kary pieniężnej za nieprzestrzeganie innych nakazów i zakazów związanych ze stanem epidemii oraz stanem zagrożenia epidemicznego (na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi) – zob. rys. 4 i 6;
- przeprowadzanie kontroli w zakresie sprawdzenia stosowania ograniczeń, nakazów i zakazów wprowadzonych w związku z wystąpieniem stanu epidemii, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 46a i art. 46b pkt 1-6 i 8-13 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2021 r. poz. 2069 z późn. zm.), w tym oznakowania produktów do dezynfekcji;
- przeprowadzanie wizytacji obiektów w zakresie sprawdzenia stosowania obostrzeń;
- kontrole osób fizycznych w zakresie stosowania się do obowiązku zasłaniania ust i nosa;
- opracowanie codziennych raportów MOPS - sporządzanie odrębnych raportów dla każdej z Gmin (Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Mieroszów, Stare Bogaczowice, Szczawno-Zdrój, Walim) oraz miasta Wałbrzych w zakresie osób objętych kwarantanną i izolacją domową;
- udzielanie odpowiedzi na wnioski i zapytania kierowane do PPIS w związku z nałożonymi na strony obowiązkami poddania się kwarantannie oraz izolacji domowej;
- obsługę systemu teleinformatycznego EWP;
- obsługę Systemu Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS);

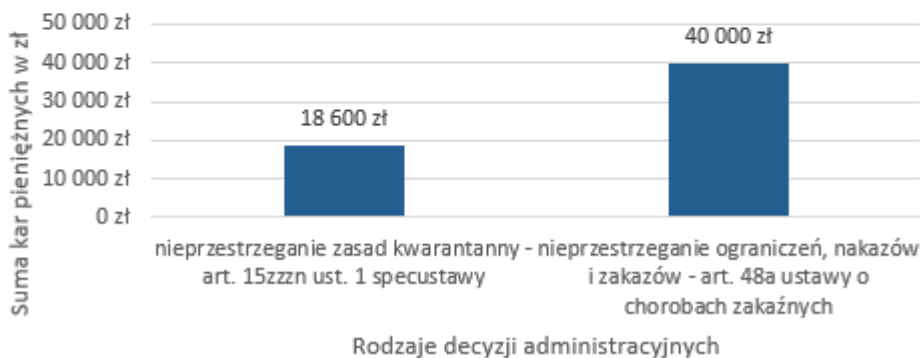
- przekazywanie raportów dot. administracyjnych kar pieniężnych do WSSE oraz KMP w Wałbrzychu;
- przekazywanie tygodniowych raportów dotyczących kontroli galerii handlowych, stoków, i innych obiektów;
- prowadzenie baz danych dot. administracyjnych kara pieniężnych;
- przekazywanie informacji dot. zmian prawnych związanych z stanem epidemii;
- rozpatrywanie wniosków w rozumieniu art. 241 kpa składanych w stosunku do osób fizycznych oraz przedsiębiorców niestosujących się do obowiązujących nakazów, zakazów oraz ograniczeń wprowadzonych w związku z ogłoszonym stanem epidemii;
- udzielanie niezliczonych informacji telefonicznych interesantom Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu;
- przeprowadzanie dochodzeń epidemiologicznych z osobami zakażonymi, a także z osobami z kontaktu;
- przekazywanie informacji na żądanie Prokuratora w Wałbrzychu dot. postępowań administracyjnych w sprawie nałożonych kar pieniężnych oraz danych statystycznych dotyczących dziennej liczby zachorowań na COVID-19;
- bezpośrednia obsługa interesantów zewnętrznych w zakresie dot. kwarantanny.

Decyzje administracyjne w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w 2021 r. Powiat Wałbrzyski

Rys. 4 Decyzje administracje oraz postanowienia w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w powiecie wałbrzyskim w 2021 r. Opracowanie własne.

**Suma nałożonych administracyjnych kar
pieniężnych w sprawach dot. nieprzestrzegania
ograniczeń, nakazów i zakazów w związku
z wystąpieniem stanu epidemii
w 2021 r. Powiat Wałbrzyski**

Rys. 5 Suma nałożonych administracyjnych kar pieniężnych w sprawach dot. nieprzestrzegania ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii w powiecie wałbrzyskim w 2021 r. Opracowanie własne.

IV. Placówki nauczania i wychowania

W 2021 r. w ewidencji PSSE w Wałbrzychu znajdowało się 47 stałych placówek nauczania i wychowania oraz 30 turnusów wypoczynku letniego.

Skontrolowano 28 stałych placówek nauczania i wychowania oraz 13 turnusów wypoczynku letniego. Zakres kontroli obejmował przede wszystkim ocenę stanu sanitarnego placówek, w tym m.in. stan techniczny, funkcjonalność, wyposażenie, mikroklimat, warunki do utrzymania higieny osobistej, respektowanie wytycznych przeciwepidemicznych GIS, MEN i MZ, przestrzeganie zakazu palenia tytoniu, czystość i porządek. Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń – nie stwierdzono zaniedbań czystości i porządku, w jednej placówce, tj.: Zespole Szkół w Szczawnie-Zdroju (ul. Kolejowa) wszczęto postępowania administracyjne w sprawie usunięcia uchybień higieniczno-sanitarnych. We wszystkich obiektach przestrzegane były przepisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

W związku z trwającym stanem epidemii na terenie Polski Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży, została włączona do zadań związanych ze zwalczaniem epidemii koronawirusa, co spowodowało spadek liczby przeprowadzonych kontroli. W ramach działań przeciwepidemicznych pracownicy prowadzili wywiady epidemiologiczne z osobami zakażonymi, podejrzanymi o zakażenie. Obsługiwano system SEPIS. Koordynowano akcję badań w kierunku SARS CoV-2 nauczycieli i pracowników placówek wychowania i nauczania. Ponadto do zadań Sekcji należało udzielanie informacji telefonicznych nt. koronawirusa i zachorowań na Covid-19, aktualnego stanu prawnego oraz zmieniających się wytycznych dotyczących funkcjonowania różnych typów działalności gospodarczej. Opiniowano

ograniczenie pracy placówek i obejmowano kwarantannami i nadzorami epidemiologicznymi pracowników, dzieci i młodzież szkół/ placówek oraz osoby z ich gospodarstwa domowego.

Stan sanitarny poszczególnych rodzajów placówek nauczania i wychowania oraz form wypoczynku przedstawiał się następująco:

Żłobki – w ewidencji znajdowały się 3 placówki, w tym 1 nowopowstały żłobek i klub dziecięcy. Skontrolowano 2. W okresie sprawozdawczym wydano 1 decyzję o spełnieniu wymagań sanitarno-lokalowych w pomieszczeniach, w których ma być prowadzony żłobek i decyzję o pobraniu opłaty (dot. Żłobka Miejskiego Nr 1 w Boguszowie – Górcach, ul. Waryńskiego). Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń.

Przedszkola – w ewidencji znajdowało się 9 placówek, skontrolowano 6. Stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. W 2021 r. zlikwidowano 1 punkt przedszkolny. W 1 budynku, w Strudze (ul. Szkolna) w którym funkcjonują Niepubliczne Przedszkole "Struga" i Żłobek "Mikołajek" nadal brak podłączenia do kanalizacji.

Oceniono **dostosowanie mebli edukacyjnych do zasad ergonomii** 159 dzieci z 5 placówek i stwierdzono, że wszystkie korzystały z mebli dostosowanych do wzrostu. W 1 przedszkolu niepublicznym w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowe zestawienie mebli, dyrektor złożył wyjaśnienia do protokołu, informował, że uchybienie spowodowane jest pracą w grupach. Wydano zalecenie pokontrolne, przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała poprawę. Podczas kontroli prowadzony był niejednokrotnie instruktaż w zakresie umeblowania sal zajęć (z uwzględnieniem certyfikacji oraz zasad ergonomii).

Kontrole wykazały, że dyrektorzy placówek w większości realizowali wytyczne przeciwepidemiczne. Niekiedy przeszkodą były np. warunki lokalowe i wprowadzone ograniczenia powierzchniowe po zakończonym procesie rekrutacji. W kilku placówkach problem stanowiło zapewnienie zmywalnych powierzchni gdyż podłoga pokryta była wykładziną dywanową, zastępczo stosowano codzienną dezynfekcję parową.

Szkoły (podstawowe, ponadpodstawowe, zespoły szkół)– w ewidencji znajdowało się 17 placówek, w tym 2 nowopowstałe szkoły specjalne (przysanatoryjne). Skontrolowano 10. Stan higieny nie budził zastrzeżeń, nie stosowano karania mandatowego. **Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości** w określonych terminach w Zespole Szkół w Szczawnie-Zdroju (ul. Kolejowa), tj:

- a) Doświetlić tablice szkolne w salach lekcyjnych nr 2, 4 i 17 – wykonanie ww. obowiązku należy udokumentować przez przedstawienie Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Wałbrzychu wyników pomiarów oświetlenia.
- b) Zapewnić ciepłą bieżącą wodę przy umywalkach w zespołach sanitarnych przy sali gimnastycznej (przy ul. Chopina).
- c) Wydzielić przy pracowni chemicznej pomieszczenie przeznaczone do przechowywania substancji i mieszanin chemicznych do celów dydaktycznych.

- d) Doprowadzić do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego ściany w sali gimnastycznej (przy ul. Chopina), uwzględniając wyeliminowanie przyczyny powstawania zawilgoceń.
- e) Doprowadzić do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego ściany w przyziemiu, w budynku głównym szkoły, uwzględniając wyeliminowanie przyczyny powstawania zawilgoceń.
- f) W sali gimnastycznej zapewnić oświetlenie spełniające wymagania dla obiektów sportowych lub zabezpieczyć szklane elementy lamp przed stłuczeniem.
- g) Doprowadzić do odpowiedniego stanu stoliki uczniowskie, poprzez naprawę lub wymianę zniszczonych blatów.
- h) Doprowadzić do właściwego stanu sanitarno-technicznego sufitów w ciągu komunikacyjnym i pomieszczeniach przy sali gimnastycznej, poprzez usunięcie odstających elementów farby i gipsu i odnowienie malatury.
- i) W budynku szkoły zabezpieczyć poręcze przed ewentualnym zsuwaniem się po nich uczniów.

Organ prowadzący Zespół Szkół w Szczawnie-Zdroju, tj. powiat wałbrzyski odwołał się od decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu, decyzja została przesłana do rozpatrzenia przez organ wyższej instancji, który utrzymał ją w mocy.

Wszystkie skontrolowane szkoły posiadały podłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. **Niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych** stwierdzono w 2 placówkach, tj:

- w Miejskiej Szkole Podstawowej w Szczawnie-Zdroju (ul. Sienkiewicza) w latach ubiegłych w placówce prowadzone było postępowanie obligujące do zwiększenia liczby umywalk, mimo poprawy, ich liczba nadal jest niewystarczająca, obecnie trwa budowa nowego obiektu dla szkoły,
- w Zespole Szkół w Szczawnie-Zdroju (ul. Kolejowa), placówka zlokalizowana jest w starym budynku, nie była rozbudowywana i przebudowywana. Dyrektor oświadczył, że nie zaobserwował utrudnionego dostępu do zespołów sanitarnych dla uczniów, w trakcie kontroli sanitarnej nie stwierdzono także trudności w tym zakresie. W trakcie omawiania protokołu kontroli z organem prowadzącym szkołę zasygnalizowano aby w miarę możliwości uwzględnić w planach remontowych utworzenie dodatkowych zespołów sanitarnych lub dostosować do obecnych ilości liczbę przyjmowanych uczniów.

Przyjmuje się, że co najmniej jedna umywalka powinna przypadać na 20 osób, co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar na 30 chłopców oraz jedna miska ustępowa na 20 dziewcząt.

Oceniono również **zapewnienie warunków do utrzymania higieny osobistej** i stwierdzono, że w sanitariatach uczniów był dostęp do bieżącej ciepłej wody, mydła w dozownikach, środków dezynfekcyjnych, suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych, papieru toaletowego przy lub w kabinach wc, a także zapewniony był właściwy stan techniczny oraz sanitarno-higieniczny. Placówki posiadały **gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej** oraz opiekę medyczną sprawowaną przez pielęgniarkę. W trakcie kontroli oceniono gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej- w większości nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zapewniono w nich punkt poboru ciepłej i zimnej wody, podłogi wykonane z materiałów umożliwiających dezynfekcję, a także środki myjąco dezynfekujące. W Zespole Szkół w Szczawnie-Zdroju (ul. Kolejowa) kontrola wykazała brak ciepłej bieżącej wody w gabinecie profilaktyki zdrowotnej, wydano zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie usunięcia nieprawidłowości, placówka przed wydaniem decyzji poinformowała o usunięciu nieprawidłowości, kontrola sprawdzająca wykazała poprawę – zainstalowano przepływowy podgrzewacz wody. Dyrektorzy części szkół z powiatu wałbrzyskiego informowali o trudnościach ze znalezieniem chętnych stomatologów do podjęcia się opieki stomatologicznej zgodnie z ustawą o opiece zdrowotnej nad uczniami. W placówkach, w których podczas kontroli brak było stosownych porozumień, wydawano zalecenia. Dyrektorzy przedstawiali do wglądu podpisane umowy na świadczenie usług stomatologicznych nad uczniem.

Podczas kontroli nie stwierdzono placówek, w których brakuje infrastruktury do **prowadzenia zajęć wf.**

W szkołach prowadzono **dożywianie uczniów w formie dowożonych obiadów**. W placówkach realizowano także „Program dla szkół”, którego celem było udostępnianie dzieciom owoców, warzyw, mleka i produktów mlecznych.

W 9 placówkach przeanalizowano **rozkład zajęć lekcyjnych** 45 oddziałów i nie stwierdzono nieprawidłowości. Plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych uwzględnił potrzebę równomiernego obciążenia w poszczególnych dniach tygodnia, w tym:

- zajęcia rozpoczynały się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami nie była większa niż 1 godzina,
- różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia również nie była większa od 1 godziny. Dyrektorzy zapewнили dzieciom higieniczne warunki odpoczynku, długość przerw uzgodniona była z Radą Rodziców i Samorządem Uczniowskim. We wszystkich szkołach zapewniono uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.

W 5 szkołach oceniono dostosowanie mebli do wzrostu 177 dzieci, wszyscy korzystali z ergonomicznych stanowisk pracy. W Publicznej Szkole Podstawowej Nr 6 w Boguszowie-Gorcach w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowe zestawienie mebli, dyrektor złożył wyjaśnienie do protokołu, w których poinformował, że nieprawidłowości wynikały z obchodzonych ostatnio uroczystości szkolnych, w wyniku których doszło do nieprawidłowego zestawienia mebli. Podczas kontroli prowadzony był niejednokrotnie instruktaż w zakresie umeblowania sal zajęć (z uwzględnieniem certyfikacji oraz zasad ergonomii). Oceniono również posiadanie certyfikatów na sprzęt meblowy zakupiony po 1997 r., nadal w części placówek brakuje stosownych certyfikatów.

Substancje chemiczne/mieszanki do celów dydaktycznych wykorzystywane były w 3 skontrolowanych placówkach. Ponadto 3 szkoły podstawowe posiadały odczynniki chemiczne, które ze względu na trwającą pandemię nie były wykorzystywane. Wszystkie placówki posiadały aktualne spisy substancji i mieszanin chemicznych oraz karty charakterystyki, ich przechowywanie było zgodne z wymaganiami. W jednej szkole podstawowej część

odczynników chemicznych było przeterminowanych, nie były wykorzystywane, przeznaczone są do utylizacji. W Zespole Szkół w Szczawnie-Zdroju (ul. Kolejowa) podczas kontroli stwierdzono brak magazynku chemicznego, odczynniki przechowywane były w 2 metalowych szafach w pracowni chemicznej. Wydano decyzję nakazującą wydzielenie przy pracowni chemicznej pomieszczenia przeznaczonego do przechowywania substancji i mieszanin chemicznych do celów dydaktycznych. Kontrola sprawdzająca wykazała, że obowiązek został zrealizowany.

Placówki z pobytem całodobowym – w ewidencji znajdowało się 9 placówek, tj. 7 placówek opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy. Skontrolowano 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej „Jedlina 1” w Jedlinie-Zdroju (ul. Chojnowska) wyegzekwowano w całości decyzję wydaną w latach ubiegłych przez WSSE we Wrocławiu. Zlikwidowano na ścianach i sufitach odpryski farby w 5 sypialniach, uzupełniono klosze w punktach świetlnych w pokojach na I piętrze. Przy wejściu do łazienki na I piętrze usunięto ubytek tynku i zlikwidowano odpryski farby. W pokoju dziewcząt na I piętrze zlikwidowano ślady korozji na grzejniku c.o. Zlikwidowano odpryski farby w ciągach komunikacyjnych. W trakcie kontroli zalecono:

- przeprowadzić przegląd dendrologiczny drzewostanu na działce oraz uzupełnić wykruszony beton w schodach prowadzących do obiektu; dyrektor wyjaśnił, że organ prowadzący przeznaczył już fundusze na remont dojścia do obiektu. Usterki stwierdzono także podczas kontroli Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Catharina ” w Nowym Siodle, zalecono:
- doprowadzić do właściwego stanu technicznego sylikony przy brodzikach w łazienkach, które były przebarwione i miejscowo pokryte ciemnym nalotem, ponadto wymienić blaty w aneksach kuchennych z nierówną nawierzchnią i gdzieś tam ubytkami forniru.

Placówki z pobytem dziennym – w ewidencji znajdowało się 11 placówek (9 świetlic, 1 centrum kultury, 1 poradnia psychologiczno-pedagogiczna). Skontrolowano 3 świetlice, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Placówki rekreacyjne – w 2021 roku zawieszono funkcjonowanie domu wczasów dziecięcych, obecnie brak w ewidencji czynnych placówek rekreacyjnych.

Wypoczynek dzieci i młodzieży – w elektronicznej bazie wypoczynku zgłoszonych było 30 turnusów (wszystkie wypoczynku letniego), skontrolowano 13 turnusów. Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń. Nie stwierdzono zaniedbań czystości i porządku. Podczas kontroli:

- prowadzono poradnictwo dotyczące zasad bezpiecznego wypoczynku,
- oceniano spełnienie wytycznych przeciwepidemicznych,
- dzieci i młodzież korzystająca z form wyjazdowych objęta była całodziennym wyżywieniem, natomiast półkolonie, zapewniające opiekę przez część doby, organizowały dla swoich uczestników dożywianie.

V. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W 2021 r. na terenie powiatu wałbrzyskiego skontrolowano 311 zakładów żywnościowo - żywieniowych spośród 2158 ujętych w rejestrze zakładów.

Pracownicy Oddziału Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia przeprowadzili łącznie 249 kontroli.

W wyniku oceny stanu sanitarnego zakładu, przeprowadzonego na podstawie arkusza oceny zakładu – z 71 zakładów 6 oceniono jako niezgodne z wymaganiami sanitarnymi.

W wyniku podjętych działań wydano 8 decyzji nakazujących poprawę stanu sanitarno-higienicznego. Nałożono 15 mandatów na łączną kwotę 4600,00 złotych. Ogółem pobrano do badania laboratoryjnego 34 próbki żywności, które nie były dyskwalifikowane.

Prowadzono działania związane z powiadomieniami alarmowymi w systemie RASSF (Rapid Alert System for Food and Feed) Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt - zharmonizowanego z systemem działającym w UE (w kraju siecią powiadamiania kieruje Główny Inspektor Sanitarny).

Przeprowadzono kontrole sanitarne - sprawdzano wycofanie z obrotu wymienionych w powiadomieniach alarmowych produktów spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów.

W wyniku przeprowadzonych urzędowych kontroli żywności w niżej wymienionych grupach zakładów stwierdzano najczęściej występujące nieprawidłowości sanitarne:

Wytwórnia naturalnych wód mineralnych w Szczawnie-Zdroju

Przeprowadzona w 2021 roku urzędowa kontrola żywności w zakładzie nie wykazała nieprawidłowości.

W ramach urzędowej kontroli żywności pobrano 5 próbek naturalnej wody mineralnej niegazowanej do badań laboratoryjnych i dokonano oceny prawidłowości znakowania. Próbki nie zostały zdyskwalifikowane.

Obiekty obrotu żywnością

Sklepy spożywcze

- stwierdzono rozbieżność pomiędzy dokumentacją GHP a realizacją jej założeń, brak zapisów przy stwierdzonej niezgodności,
- stwierdzono środki spożywcze po upływie daty minimalnej trwałości oraz terminie przydatności do spożycia,

- kosze dla kupujących utrzymane brudno,
- artykuły spożywcze oferowane do sprzedaży luzem po rozpakowaniu z opakowań vacuum nie są znakowane datą rozpakowania- brak instrukcji dokumentacji GHP w ww. zakresie.
- brak orzeczenia z badań lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionego personelu,
- przechowywanie towaru w przypadkowych miejscach na zapleczu, brak segregacji asortymentowej,

Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

- brak wyniku badania gotowego wyrobu nietrwałego mikrobiologicznie produkowanego w zakładzie pod względem parametrów bakteriologicznych,
- półki w urządzeniu chłodniczym skorodowane, z ubytkami i odpryskami farby, zniszczone,
- brak szkoleń personelu z zakresu dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP,
- nie przestrzega się procedur i instrukcji dokumentacji dobrej praktyki higienicznej, nie są prowadzone zapisy w kartach kontroli,
- przyprawy używane do produkcji w pojemnikach bez etykiet,
- nie przechowuje się próbek z przygotowywanych posiłków,
- brak bieżącej ciepłej wody oraz środków do mycia i osuszania przy umywalkach do mycia rąk w wc personelu i korytarzu komunikacyjnym,
- brak warunków do przebierania się przez personel, odzież ochronna przechowywana w wc dla personelu,
- brak zabezpieczenia przed dostępem szkodników

Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte

W skontrolowanych placówkach dokonywano ocen jadłospisów dekadowych i stwierdzano następujące nieprawidłowości :

- używane są wysokotłuszczowe i wysoko przetworzone produkty
- zbyt mało podaje się fermentowanych napojów mlecznych
- podaje się zbyt małą ilość białka pochodzenia zwierzęcego.
- zbyt długa przerwa nocna (powyżej 14 godzin),
- nie uwzględnia się udziału co najmniej jednej porcji z grupy produktów-orzechy.
- mało urozmaicone dodatki do posiłków, nie wykorzystuje się sezonowości warzyw i owoców.

VI. Podmioty lecznicze i sytuacja epidemiologiczna

Informacja o stanie sanitarnym placówek działalności leczniczej

Oddział Epidemiologii prowadzi działalność w zakresie:

- zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych,
- rejestracji zgłoszeń chorób zakaźnych,
- organizacji i kontroli pracy punktów szczepień,
- rejestracji, analizy, zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych,
- wykonawstwa szczepień ochronnych,
- zamawiania, dystrybucji i kontroli w zakresie gospodarki szczepionkami w punktach szczepień,
- rejestracji ognisk zakażeń szpitalnych,
- ewidencji i kontroli placówek lecznictwa,
- współpracy z Inspekcją Weterynaryjną.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 25 kontroli, skontrolowano 20 placówek lecznictwa spośród 99 zarejestrowanych.

W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowości. Podmioty lecznicze zlokalizowane na terenie powiatu, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie zakresu, sposobu i częstotliwości prowadzenia kontroli wewnętrzne w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych (Dz. U. 2010 nr 100, poz. 646) posiadają opracowane i wdrożone procedury zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Procedury podlegają okresowej analizie i weryfikacji. Placówki posiadają również instrukcje stanowiskowe. W celu weryfikacji znajomości zasad obowiązujących procedur medycznych i higienicznych organizowane są szkolenia personelu przez kierowników zakładu i szkolenia zewnętrzne. W obiektach prowadzona jest kontrola wewnętrzna. Postępowanie w zakresie dezynfekcji, sterylizacji, gospodarki odpadami medycznymi oraz prania bielizny zgodnie z opracowanymi procedurami. Egzekwowano zgłaszanie przypadków chorób zakaźnych przez placówki lecznictwa zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sporządzano dwutygodniowe, kwartalne, roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 3407 wywiadów dotyczących zakażenia wirusem SARS-CoV-2 z terenu powiatu wałbrzyskiego oraz 961 wywiadów z innych powiatów w ramach współpracy z innymi Powiatowymi Stacjami Sanitarnymi. Zarejestrowano 103 zgony z powodu zakażenia wirusem SARS-CoV-2.

W roku 2021 w powiecie wałbrzyskim zarejestrowano 13 ognisk epidemicznych wywołanych wirusem SARS-CoV-2, w tym 9 ognisk w podmiotach leczniczych (sanatoria uzdrowiskowe, ZOL, DPS), 3 ogniska w placówkach oświatowych oraz 1 ognisko w zakładzie pracy. PSSE w Wałbrzychu pozostawało w stałym kontakcie z placówkami, w których wystąpiły ogniska. Objęto kwarantanną wszystkie osoby z kontaktu z osobą zakażoną.

Miejsce ogniska COVID +	Data zgłoszenia ogniska	Liczba osób w ognisku	Liczba osób z kontaktu poddanych kwarantannie, nadzorowi epidem.	Liczba osób przebadanych na SARS-COV-2	Liczba osób skierowanych do szpitala	Data wygaszenia ogniska
Sanatorium Uzdrowskie Dom Zdrojowy w Szczawnie Zdroju	15.04.2021	3	Kwarantanna - 1 Nadzór epid. 170	3	2	26.04.2021
Sanatorium Uzdrowskie Azalia w Szczawnie-Zdroju	05.10.2021	4	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. – 2	4	1	17.10.2021
Sanatorium Uzdrowskie Dom Zdrojowy w Szczawnie-Zdroju	12.10.2021	16	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. –45	62	2	15.11.2021
Placówka Całodobowej Opieki dla Osób Niezależnych Geramus w Głuszycy	22.10.2021	7	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. –34	14	2	31.10.2021
Sanatorium Uzdrowskie "Młynarz" w Szczawie-Zdroju	03.11.2021	8	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. –90	98	0	15.11.2021
Przedszkole "Przedszkolaki spod Trójgarbu" w Starych Bogaczowicach	05.11.2021	2	Kwarantanna –14 Nadzór epid. –48	2	0	14.11.2021
Sanatorium Pionier w Szczawnie-Zdroju	17.12.2020	4	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. –45	39	0	15.11.2021
Zespół Szkół im. M. Skłodowskiej-Curie ul. Kolejowa 2 Szczawno-Zdrój	20.11.2021	6	Kwarantanna –29 Nadzór epid. –40	6	0	08.12.2021
Miejska Szkoła Podstawowa w Szczawnie-Zdroju	23.11.2021	3	Kwarantanna –43 Nadzór epid. –20	3	0	13.12.2021
Sanatorium Uzdrowskie Dom Zdrojowy w Szczawnie Zdroju	07.12.2021	23	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. –15	50	0	30.12.2021

Rozlewnia Wód Mineralnych Szczawno-Zdrój	07.12.2021	2	Kwarantanna – 8 Nadzór epid. –12	5	0	20.12.2021
Sanatorium Uzdrowskie Młynarz w Szczawnie-Zdroju	07.12.2021	8	Kwarantanna – 0 Nadzór epid. –16	8	0	15.12.2021
ZOL Biały Orzeł Sokołowsko	27.12.2021	8	Kwarantanna – 8 Nadzór epid. –30	53	6	12.01.2022

W roku 2021 przeprowadzono 57 wywiadów epidemiologicznych dotyczących zachorowań na inne choroby zakaźne niż COVID-19. Prowadzono rejestrację zgłaszanych chorób zakaźnych i biologicznych czynników chorobotwórczych w tym chorych na gruźlicę. Zarejestrowano 8 osób chorych na gruźlicę prątkującą, w tym 1 wznowa. Z powodu zachorowania nastąpił jeden zgon. Zachorowania wystąpiły u 5 mężczyzn i 3 kobiet w grupach wiekowych 25 – 45 lat oraz 70+. Osoby chorujące na gruźlicę pochodzą większości ze środowiska o niskim statusie materialnym. Nadzorem objęto również osoby z otoczenia chorego.

Na terenie powiatu zarejestrowano 7 przypadków zatrucia pokarmowego wywołanego pałeczkami Salmonella, przebadano 4 ozdrowieńców, których skreślono z rejestru.

Nadzór epidemiologiczny prowadzono wobec osób zakażonych wirusami HCV. Pod nadzór lekarzy pierwszego kontaktu skierowano 3 osoby zakażone wirusem HCV i osoby z otoczenia zakażonego.

W roku sprawozdawczym sprawowano nadzór nad wykonawstwem obowiązkowych szczepień ochronnych, gospodarką preparatami szczepionkowymi i obiegiem kart szczepień. Prowadzono rejestr niepożądanych odczynów poszczepiennych. W 2021 roku zgłoszono 21 niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), w tym 19 po szczepieniu p/Covid-19 oraz 2 odczyny po szczepieniu zgodnie z PSO u dzieci. Niepożądane odczyny poszczepienne zgłoszono do WSSE we Wrocławiu, NIZP PZH w Warszawie i Urzędu Rejestracji Wyrobów Lekniczych i Produktów Biobójczych w Warszawie do Wydziału Monitorowania Niepożądanych Działań Produktów Lekniczych.

Zarejestrowano 17 przypadków pokąsań u ludzi przez psy i koty. Osoby te objęto nadzorem i pouczono o konieczności konsultacji z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej. Szczepieniu p/wścieklicznie zostało poddanych 4 osoby.

Współpracowano z Powiatowym Lekarzem Weterynarii i Zakładem Higieny Weterynaryjnej we Wrocławiu w zakresie nadzoru epidemiologicznego nad podejrzeniami zachorowań na wścieklicznę.

Współpracowano z innymi Powiatowymi Stacjami Sanitarnymi w zakresie zgłaszalności chorób zakaźnych, objęcia nadzorem osób chorych i osób z ich otoczenia.

Udzielano informacji osobiście lub telefonicznie na tematy dotyczące chorób zakaźnych, szczepień ochronnych mieszkańcom powiatu w tym osobom wyjeżdżającym za granicę. Propagowano szczepienia przeciwko grypie sezonowej, inwazyjnej chorobie meningokokowej i zakażeniom pneumokokowym oraz przeciwko zakażeniu wirusem SARS-CoV-2.

Zachorowania na wybrane choroby zakaźne z powiatu wałbrzyskiego w 2021 r.
w porównaniu do 2020 r.

Jednostka chorobowa		Liczba zachorowań		Zapadalność	
		Rok 2020	Rok 2021	Rok 2020	Rok 2021
Ospa wietrzna - B01		141	21	254,45	37,90
Styczność/narażenie na wściekliznę - Z20.3/Z24.2		2	4	3,61	7,22
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – B18.0-1		3	0	5,41	0
Wirusowe zapalenie wątroby typu C – B18.2		2	3	3,61	5,41
Szkarlatyna – A38		27	2	48,72	3,61
Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy – A08.0	6	2	10,83	3,61
	inne określone – A08.2-3	5	0	9,02	0
	nie określone – A.08.4	5	0	9,02	0
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	wywołane przez Clostridium difficile – A04.7	1	3	1,80	5,41
	nie określone – A04.9		1		1,80
Biegunka i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – A09		19	21	34,29	37,90
Borelioza – A69.2		15	5	27,07	9,02
Salmoneloza jelitowa – A02.0		1	7	1,80	12,63
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności – Z20.3/Z24.2		0	1	0	1,80
HIV – Z21		0	1	0	1,80
Lamblioza – A07.1		2	7	3,61	12,63
Zakażenie SARS-CoV-2 – U07.1-2		1247	3407	2250,33	6148,27

VII. Ocena stanu sanitarno-technicznego obiektów użyteczności publicznej w 2021 roku

1. Obiekty rekreacji wodnej

Pływalnia kryta z odnową biologiczną w hotelu „Piotr”, ul. Kościuszki 5, Boguszów-Gorce

W okresie sprawozdawczym zarządca obiektu nie badał jakości wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych z wymaganą częstotliwością oraz nie przekazywał na bieżąco sprawozdań z przeprowadzonych badań w ramach kontroli wewnętrznej.

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez PPIS w Wałbrzychu (33 badania pod względem bakteriologicznym i 24 pod względem fizykochemicznym), wykazały przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów fizykochemicznych w 7 próbkach wody (chloroform w 2 próbkach - w jacuzzi, mętność w 5 próbkach - w jacuzzi oraz w niecce basenowej). Zarządca bezzwłocznie przystąpił do przeprowadzenia prac naprawczych i badania rekontrolne wykazały poprawę jakości wody w nieckach. Rodzaj przekroczonych parametrów fizykochemicznych oraz osiągnięte przez nie wartości nie stwarzały bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia osób kąpiących się.

Z uwagi na brak dostatecznej ilości badań wody w nieckach ryzyko zdrowotne dla użytkowników pływalni, związane z brakiem nadzoru nad jakością wody przez zarządcę, było duże. W okresie sprawozdawczym nie przeprowadzono kontroli obiektu.

Pływalnia kryta ”Delfinek”, ul. Kolejowa 8, Głuszycza

Zarządca pływalni systematycznie badał jakość wody w nieckach basenowych z wymaganą częstotliwością w zakresie obowiązujących parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych oraz przekazywał na bieżąco PPIS w Wałbrzychu sprawozdania z przeprowadzonych badań.

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu (102 badania pod względem bakteriologicznym i 62 pod względem fizykochemicznym) wykazały przekroczenia wskaźników mikrobiologicznych w 2 próbkach (ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C po 48 h) w jacuzzi oraz w brodziku.

Przekroczenie parametrów mikrobiologicznych w wodzie miało charakter krótkotrwały i dotyczyło wskaźnika nie stwarzającego bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia użytkowników pływalni. Po przeprowadzeniu natychmiastowych działań naprawczych przez zarządcę i uzyskaniu pozytywnych wyników badań wody, niecki zostały udostępnione dla kąpiących się.

Biorąc powyższe można stwierdzić, że woda w nieckach basenowych była bezpieczna dla zdrowia i spełniała wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono kontrolę, w trakcie której sprawdzono stan sanitarno-techniczny hali basenowej, pomieszczeń sanitarno-higienicznych dla osób korzystających z obiektu, pomieszczeń gospodarczych związanych z utrzymaniem czystości oraz prowadzenie zapisów z bieżącego badania parametrów wody.

W obiekcie przestrzegane były ograniczenia, nakazy, zakazy i zalecenia związane z wystąpieniem epidemii COVID-19. W dniu kontroli pomieszczenia i wyposażenie obiektu utrzymane było w należytym stanie sanitarno-porządkowym i technicznym.

Pływalnia kryta „Dolnośląski Delfinek”, ul. Słoneczna 2, Szczawno-Zdrój

Zarządca pływalni systematycznie badał jakość wody w nieckach basenowych z wymaganą częstotliwością w zakresie obowiązujących parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych oraz przekazywał na bieżąco PPIS w Wałbrzychu sprawozdania z przeprowadzonych badań.

Badania jakości wody na pływalni wykonane w ramach kontroli wewnętrznej przez zarządcę oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu (88 badania pod względem bakteriologicznym i 60 pod względem fizykochemicznym) wykazały przekroczenie parametrów mikrobiologicznych (bakterii *Pseudomonas aeruginosa*) w 1 próbce pobranej z brodzika oraz parametrów fizykochemicznych (utlenialności) w 6 próbkach pobranych z brodzika i wanny SPA.

Przekroczenie wskaźnika mikrobiologicznego miało charakter jednorazowy i krótkotrwały. Zarządca natychmiast przystąpił do przeprowadzenia prac naprawczych i w kolejnych badaniach wody nie stwierdzono przekroczenia liczby bakterii wskaźnikowych. Ilość i rodzaj przekroczonych parametrów fizykochemicznych, okres i częstość występowania przekroczeń dopuszczalnych wartości oraz ich wielkość, nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia osób kąpiących się.

Skontrolowano pomieszczenia techniczne (halę basenową, pomieszczenie sauny, pomieszczenia przechowywania środków chemicznych do uzdatniania wody basenowej, pomieszczenia sanitarnych dla osób korzystających z pływalni, pomieszczenie sanitarne dla pracowników oraz pomieszczenie gospodarcze do utrzymania czystości w obiekcie – wszystkie pomieszczenia utrzymane w należytym stanie sanitarno-porządkowym i technicznym.

Podczas kontroli stwierdzono brak ręczników papierowych w toalecie damsko-męskiej, preparatów do dezynfekcji rąk oraz instrukcji skutecznej dezynfekcji oraz prawidłowego mycia rąk – polecono zapewnić. Ponadto, w pomieszczeniu dozowania chemikaliów zalecono wywieszenie instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy.

Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli i baseny odkryte

Na terenie powiatu brak jest kąpielisk zorganizowanych, a funkcjonujące w systemie weekendowym w poprzednich latach miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli były nieczynne. W 2021 r. przeprowadzono wizytację (m.in. w Zagórzcu Śląskim), na podstawie której stwierdzono dostęp do plaży, niedostępność koszy na śmieci oraz brak wyznaczonych obszarów

udostępnionych do pływania. Na otwartej bramie umieszczono informację „Kąpielisko nieczynne”.

Basen odkryty przy ul. Dolnej 2 w Głuszycy nie spełnia definicji pływalni, zawartej w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych ze względu na brak stałego przepływu wody w nieckach basenowych (stały system cyrkulacji), zatem nie podlega rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. Z niecek basenu odkrytego w ramach kontroli wewnętrznej przebadano 4 próbki wody pod względem bakteriologicznym i 2 pod względem fizyko-chemicznym, które nie wykazały przekroczeń – woda nadawała się do kąpiel.

W związku z powyższym na koniec roku basen kąpielowy w Głuszycy został oceniony pozytywnie. Kontrola obiektu przeprowadzona w sezonie w trakcie jego funkcjonowania nie wykazała nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego, plaży, sanitariatów, zaplecza do utrzymania czystości oraz magazynu do przechowywania środków do uzdatniania wody.

2. Wiaty przystankowe

W 2021 r. ogółem skontrolowano 32 obiekty, tj. przystanki komunikacji pozamiejskiej, zlokalizowane na terenie gmin Boguszów-Gorce (18 przystanków), Jedlina-Zdrój (8 przystanków) oraz Szczawno-Zdrój (6 przystanków). Z uwagi na dużą zmienność w ilości nadzorowanych obiektów oraz brak jednoznacznych informacji od zarządców PSSE w Wałbrzychu nie prowadzi stałej ewidencji przystanków.

Wszystkie skontrolowane wiaty przystankowe zostały ocenione pozytywnie pod względem sanitarno-technicznym na koniec roku. W wyniku kontroli przystanków w gminie Jedlina-Zdrój wydano doraźne zalecenia, które dotyczyły odnowienia skorodowanych konstrukcji metalowych wiat (5 przystanków). W przypadku obiektów na terenie gminy Boguszów Gorce wydano następujące zalecenia: uzupełnienie brakującej belki w ławce, odnowienie blaszanych elementów, uzupełnienie bocznych panelów oraz zapewnienie znaków graficznych zawierających informacje o zakazie palenia tytoniu i e-papierosów.

3. Tereny rekreacyjne

W 2021 roku w sezonie letnim skontrolowano 17 terenów rekreacyjnych, w tym 3 kompleksy rekreacyjne w miejscowościach turystycznych powiatu, tj. Podziemne Miasto „Osówka” w Sierpnicy, Kompleks „Włodarz” w Jugowicach oraz Sztolnie Walimskie w Walimiu. Ponadto skontrolowano 2 parki na terenie gmin Jedlina-Zdrój i Szczawno-Zdrój, które na koniec roku sprawozdawczego uzyskały ocenę dobrą pod względem higienicznym. Kontrolowane tereny zielone (parki, skwery) nie budzą zastrzeżeń – stwierdzono dobry stan drewnianych ławek, niezapełnione kosze na odpady, zadbany stan zadarnienia oraz zieleni ozdobnej.

W 2021 roku skontrolowano 29 placów zabaw na terenie gmin Boguszów-Gorce, Jedlina-Zdrój, Mieroszów i Walim. W wyniku kontroli wydano zalecenia zarządcom obiektów dotyczące:

- odnowienia powłok malarskich elementów drewnianych (urządzeń do zabaw oraz ławek),
- odnowienia regulaminu korzystania z placu, z uwzględnieniem zakazu palenia i używania e-papierosów,
- wykoszenia przerośniętej trawy,
- uzupełnienia uszkodzonej siatki ogrodzenia,
- ogrodzenia piaskownicy.

4.Hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie

W 2021 r. skontrolowano 8 hoteli oraz 17 innych obiektów, świadczących usługi noclegowe (nie posiadających kategoryzacji) na terenie powiatu wałbrzyskiego pod względem spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych oraz stosowania się do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii oraz wytycznych i zaleceń dotyczących zminimalizowania ryzyka rozprzestrzeniania się koronawirusa. Ogółem przeprowadzono 35 kontroli sanitarnych w tego typu obiektach na terenie gmin Szczawno-Zdrój, Jedlina-Zdrój, Walim oraz Boguszów-Gorce.

Obiekty noclegowe odznaczały się dobrym stanem sanitarno-technicznym – postępowanie z bielizną czystą i brudną było prawidłowe, czystość w pomieszczeniach zachowana, procedury związane z wystąpieniem stanu epidemii były przestrzegane. W przypadku 3 obiektów wydano właścicielom zalecenia dotyczące stanu technicznego, w tym wymiany silikonowych osłonek prysznicowych, odnowienia grzejnika, odnowienia powierzchni sufitu w pomieszczeniach, uzupełnienia ubytku tynku na ścianach. Na terenie obiektów przestrzegano przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 276).

W odniesieniu do ośrodka wypoczynkowego „Warszawianka” w Rzecze nadal obowiązuje decyzja PPIS w Wałbrzychu, nakazująca doprowadzenie do właściwego stanu sanitarno-technicznego w budynku. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wielokrotnie próbowali przeprowadzić kontrolę obiektu w celu sprawdzenia wykonania obowiązków decyzji, które kończyły się niepowodzeniem. Na podstawie adnotacji służbowych (z dnia 11 sierpnia 2021 r., 30 września 2021 r., 13 października 2021 r.) stwierdzono, że obiekt nie prowadzi działalności, a zgodnie z ustnym oświadczeniem właściciela ośrodek przygotowywany jest do sprzedaży.

W zakresie przestrzegania nakazów, zakazów i ograniczeń w związku ze stanem epidemii skontrolowano w obiektach hotelarskich kontrolowano przestrzeganie:

- nakazu zakrywania ust i nosa przez personel,
- ograniczenia w zakresie udostępnienia liczby pokoi dla gości,
- nakazu oznakowania miejsc ogólnodostępnych tablicami informującymi o zachowaniu dystansu,
- nakazu zapewnienia w miejscach ogólnodostępnych środka do dezynfekcji rąk.

W powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i inne świadczące usługi upiększające ciało

W 2021 roku skontrolowano 24 zakłady świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej na terenie gmin – Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Mieroszów i Szczawno-Zdrój w zakresie spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych oraz stosowania się do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, a także wytycznych i zaleceń dotyczących zminimalizowania ryzyka rozprzestrzeniania się koronawirusa. W zakładach, w których przeprowadzane są zabiegi naruszające ciągłość tkanek ludzkich w większości przypadków stwierdzono opracowane procedury, wynikające z wymagań art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Sprzęt wielokrotnego użytku używany do zabiegów jest poddawany sterylizacji w autoklawach, a proces dekontaminacji jest właściwie monitorowany za pomocą wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych. Stan sanitarno-techniczny skontrolowanych zakładów był prawidłowy, w odniesieniu do kilku obiektów wydano zalecenia, dotyczące:

- oznakowania datą pierwszego otwarcia środków do dezynfekcji rąk,
- oznakowania etykiet w języku polskim na środkach higieny i kosmetykach,
- oznakowania datą pierwszego otwarcia preparatów kosmetycznych.

W skontrolowanych solariach nie stwierdzono naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. 2017 poz. 2011), dotyczących: reklamowania i promocji usług w zakresie opalania ciała, informowania klientów o szkodliwości korzystania z solarium, udostępniania solarium małoletnim.

Procedury związane z wystąpieniem stanu epidemii w zakładach świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej były przestrzegane.

Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia prowadzona przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Wałbrzychu na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego w 2021 roku

Działalność prowadzono poprzez:

- wdrażanie, koordynację, monitorowanie i ocenianie realizowanych programów z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia,
- programowanie i realizację zadań skierowanych na rozwiązywanie problemów i minimalizowanie zagrożeń zdrowotnych, szczególnie związanych z sytuacją epidemiologiczną.
- współpracę z podmiotami uczestniczącymi w procesie promocji zdrowia,
- inicjowanie działań prozdrowotnych.

Podejmowano realizację zadań zleczanych przez instytucje nadrzędne oraz realizację działań lokalnych ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z COVID-19

Instytucje i organizacje, z którymi współpracowano w ramach realizacji zadań:

- Starostwo Powiatowe, Urząd Miejski w Wałbrzychu, urzędy miast i gmin powiatu wałbrzyskiego
- Centrum Aktywnego Wypoczynku Aqua Zdrój w Wałbrzychu
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu / Centrum Aktywności Lokalnej i Centrum Integracji Rodziny/
- Ośrodek Społeczno- Kulturalny „Podzamcze” w Wałbrzychu
- Wałbrzyski Ośrodek Kultury
- Dyrektorzy żłobków, przedszkoli, nauczyciele
- Dyrekcje i grona pedagogiczne szkół
- uczelnie wyższe
- placówki wypoczynku dzieci i młodzieży
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Terenowy w Wałbrzychu
- PTTK Oddział Wałbrzych
- Hufiec ZHP Ziemi Wałbrzyskiej
- Biblioteka pod Atlantami w Wałbrzychu, filie
- podmioty lecznicze
- zakłady pracy, placówki handlowe, spółdzielnie mieszkaniowe, apteki,
- lokalne mass media /radio, prasa, TV/

Realizacja zagadnień problemowych

W 2021 roku realizowano przede wszystkim działania wynikające z sytuacji epidemiologicznej oraz programy krajowe wynikające z polityki zdrowotnej państwa, programy wojewódzkie i lokalne oraz interwencje nieprogramowe.

Realizowano działania dotyczące następujących problemów zdrowotnych:

Ogólnopolski program edukacyjny "Trzymaj Formę" XIV edycja

Celem programu jest edukacja dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie kształtowania postaw prozdrowotnych związanych z właściwym odżywianiem i aktywnością fizyczną poprzez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

Koordynowano i monitorowano realizację programu.

W roku szkolnym 2020/2021 program realizowało 12 szkół. W realizację programu włączyło się 63 nauczycieli i innych pracowników szkół. Przeprowadzono 7 wizytacji realizacji programu.

Zasięg programu: 2038 uczniów oraz 478 rodziców.

Ogólny zasięg 2516 osób.

Zainaugurowano kolejną edycję programu. Przesłano informację do 32 placówek.

Zapobieganie HIV/AIDS

Opracowano sprawozdanie za 2020 r. oraz harmonogram i plan realizacji zadań na 2022 r. Umieszczono informacje /12x/ w mediach społecznościowych i stronie internetowej PSSE, opracowano wystawę materiałów w siedzibie PSSE. Przekazano materiały i zaproszenie do współpracy do 27 placówek. Zasięg działań ok. 1000 osób

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”- nowy ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat.

Grupa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat.

Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowane są poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Uczestnicy programu realizują zajęcia edukacyjne, podczas których uczą się skąd się biorą

produkty ekologiczne, dlatego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. Program jest skierowany także do rodziców i opiekunów dzieci. Zostały nagrane dwa webinaria #po1profilaktyka z udziałem eksperta odpowiednio dla rodziców oraz nauczycieli/opiekunów.

Program realizowało 26 przedszkoli. Przeprowadzono 18 spotkań /szkolenia, instruktaże, omówienie materiałów/ w przedszkolach. W realizację programu włączyło się 64 realizatorów. Przeprowadzono 24 wizytacje realizacji programu. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Zasięg programu: 1158 dzieci oraz 787 rodziców.

Ogólny zasięg: 2009 osób.

Zainaugurowano kolejną edycję programu. Przesłano informację do 32 placówek.

Działania w ramach ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu

Koordinowano na terenie Miasta i Powiatu Wałbrzyskiego realizację wieloletnich programów i projektów:

- **Ogólnopolski Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej "Czyste Powietrze Wokół Nas"**

Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach narażenia na bierne palenie.

Grupa docelowa: dzieci 5-6 letnie oraz ich rodzice i opiekunowie.

Koordinowano i monitorowano realizację programu. W ramach monitoringu przeprowadzono 1 wizytację realizacji programu.

Program realizowało 16 placówek. Dzieci i rodzice chętnie uczestniczyli w działaniach, wzbogacając wiedzę na temat profilaktyki antytytoniowej, szczególnie ochrony dzieci przed biernym paleniem.

Zasięg programu: 872 dzieci oraz 531 rodziców.

Ogólny zasięg-1403 osoby.

Zainaugurowano kolejną edycję programu, przesłano informację do 32 placówek.

- **Program Edukacji Antytytoniowej "Nie pal przy mnie, proszę."**

Celem programu jest zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie odpowiedzialności za zdrowie, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie oraz kształtowanie postaw asertywnych.

Adresatami programu są dzieci klas I-III szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny. Koordynatorzy szkolni oraz współrealizatorzy zostali przeszkoleni w poprzednich edycjach.

Program realizowało 7 szkół podstawowych. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu w szkołach przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Zasięg programu: 595 dzieci oraz 466 rodziców.

Ogólny zasięg: 1061 osób.

Zainaugurowano kolejną edycję programu.

- **Program Profilaktyki Palenia Tytoniu "Znajdź właściwe rozwiązanie"**

Celem programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży szkolnej poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz kształtowanie postaw asertywnych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu.

Adresatami programu są uczniowie starszych klas szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny.

Realizację programu kontynuowały 4 szkoły. Zdaniem koordynatorów program jest bardzo pomocny w realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień, realizacja programu umożliwia rzeczowe i obrazowe przekazanie najistotniejszych informacji dotyczących palenia tytoniu oraz kształtowanie postaw zobowiązujących do niepalenia.

Programem objęto 607 uczniów i 335 rodziców.

- **Ogólnopolski projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych - KIK68”**

Podtrzymywano efekty kampanii społecznej „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”, której celem jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania. Przekazywano materiały kampanii w trakcie 1 imprezy ogólnospołecznej /60 osób/.

W roku szkolnym 2020/2021 realizowano VIII edycję programu edukacyjnego skierowanego do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych „ARS czyli jak dbać o miłość”, jednego z elementów programu KIK 68.

Program realizowało 5 szkół ponadgimnazjalnych, edukacją objęto 380 uczniów oraz 78 rodziców.

Zasięg programu - 458 osób.

• **Ogólnopolski program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkół podstawowych „Bieg po zdrowie”.**

Program stanowi źródło rzetelnej wiedzy na temat zagadnień dotyczących palenia tytoniu i ukazuje korzyści wynikające z niepalenia papierosów. Forma programu sprzyja wzmocnieniu poczucia własnej wartości, przygotowuje do świadomych wyborów w obszarze własnego zdrowia oraz sprzyja wyrażaniu własnych oczekiwań i opinii. Przesłano wytyczne do 32 placówek. Zakupiono zeszyty do realizacji dla uczniów. Program zainicjowano przesyłając pismo do wszystkich szkół i przekazując materiały edukacyjne do placówek. Odbyło się 8 spotkań informacyjnych w trakcie których udzielano instruktażu dot. realizacji i sprawozdawczości. Przeprowadzono 2 wizytacje. Sprawozdanie z realizacji otrzymano z 6 szkół podstawowych. Opracowano uwagi do realizacji do WSSE.

Zasięg programu - 241 uczniów i 215 rodziców. Razem 456 osób.

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program jest skierowany do uczniów klas I szkół ponadpodstawowych, rodziców uczniów oraz kadry pedagogicznej. Jego głównym celem jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy poprzez zwiększenie poziomu wiedzy i zachęcanie do odpowiedzialności za zdrowie swoje i najbliższego otoczenia. Program realizowało 6 szkół ponadpodstawowych.

Zasięg programu- 460 uczniów, 124 rodziców, 13 realizatorów.

Ponadto w szkołach prowadzona była edukacja w zakresie profilaktyki HPV w trakcie innych działań - ok. 600 osób.

Zasięg działania: 1197 osób.

Bezpieczny wypoczynek

Cel: Ograniczenie występowania wypadków i urazów oraz zagrożeń związanych z okresem wakacji. Adresaci działań: społeczność powiatu wałbrzyskiego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Prowadzono działania w ramach akcji letniej. Do placówek nauczania i wychowania przesłano obszerną informację wraz z materiałami edukacyjnymi dotyczącą zaleceń zdrowotnych na okres letni do wykorzystania w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży /72/. Opracowano materiały pomocne w prowadzeniu działań, które także we współpracy z Sekcją

Higieny Dzieci i Młodzieży były przekazywane kierownikom i opiekunom placówek wypoczynku letniego oraz pracownikom biur podróży i jednostek usługowych wraz z instruktażem metodycznym i merytorycznym.

Prowadzone były spotkania organizacyjne i informacyjne /31/, punkty informacyjno-edukacyjne /3/ oraz działania edukacyjne – pogadanki, ćwiczenia prawidłowego mycia rąk, gry i zabawy w środowisku dzieci i młodzieży w świetlicach środowiskowych i innych zorganizowanych formach wypoczynku /32 spotkania – 568 osób/. Przeprowadzono 4 konkursy, w których udział wzięły 52 osoby. Przeprowadzono 167 rozmów indywidualnych i instruktaży. W ramach realizacji działań współpracowano z 20 placówkami. Prowadzono dystrybucję i ekspozycję materiałów edukacyjnych. Umieszczano informacje na stronach internetowych i fb PSSE /bezpieczny wypoczynek, upały, I pomoc, nawodnienie - ok. 400 odbiorców/. Uczestnicy zorganizowanych form wypoczynku otrzymali naklejki oraz opaski odbłaskowe ufundowane przez PSSE w Wałbrzychu. Tematyka podejmowanych działań została rozszerzona o bezpieczne zachowania w dobie pandemii.

Zasięg podjętych działań: 971 osób.

-Profilaktyka palenia tytoniu w tym Światowy Dzień Bez Tytoniu i Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu.

• Światowy Dzień bez Tytoniu, Światowy Dzień Rzucania Palenia Tytoniu

Działania skierowane były do społeczności lokalnej. Zainicjowano działania przekazujące opracowania informujące o założeniach i celach Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu do placówek nauczania i wychowania oraz placówek leczniczych, zakładów pracy, jednostek współpracujących i lokalnych massmediów. Prowadzono działania edukacyjne w punktach informacyjnych w trakcie działań ogólnospołecznych.

Materiały edukacyjne z zakresu profilaktyki nikotynizmu eksponowane były w siedzibie PSSE. Umieszczono informacje na stronie internetowej i fb PSSE.

Zasięg działań- 363 osoby.

- Dzień Seniora

Przeprowadzono 3 spotkania informacyjne połączone z instruktażem i przekazaniem materiałów w celu pozyskania partnerów do działań w klubach i stowarzyszeniach dla seniorów. Prowadzono działania w punkcie edukacyjnym z zakresu promocji zdrowia osób starszych oraz profilaktyki grypy, koronawirusa i promocji szczepień. Wspólnie z OSK Podzamcze przeprowadzono konkurs „Dla zdrowia - spacer w barwach jesieni”. Umieszczano materiały skierowane do seniorów na str. internetowej i fb.

Zasięg działań – 150 osób, 5 placówek

-Promocja zdrowego stylu życia ,aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania

Tematyka wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie oraz promocji zdrowego stylu życia była poruszana w trakcie podejmowanych przez Sekcję OZ i PZ działań oraz imprez organizowanych przy współpracy z innymi jednostkami: 9 punktów i akcji oświatowo-zdrowotnych w trakcie imprez /865 osób/. Prowadzono pogadanki w trakcie działań dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji /32 pogadanki/ - 568 osób-.

Prowadzono działania w ramach kampanii społecznych:

- Kampania 40+ - przesłanie informacji do mass-mediów- 27, umieszczenie na stronie internetowej i fb - 186 osób
- Kampania "Wybieraj bezpieczną żywność"- zorganizowano i prowadzono webinarium, w którym wzięło udział 30 osób, przesłano zaproszenie, materiały informacyjne i materiały po szkoleniu do 80 placówek, zorganizowano wystawę materiałów w siedzibie PSSE, umieszczano informacje oraz materiały na str. internetowej i fb PSSE - 11 działań, 461 odbiorców;
- Kampania „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy - Dźwigaj z głową” – przesłano informację i materiały do 99 zakładów pracy.
- Przesłano do szkół informacje dot, bezpiecznego korzystania ze smartfonów, umieszczano na fb informacje dot. tornistrów, wszawicy, antybiotyków, Światowego Dnia Mycia Rąk, Tygodnia szczepień, narkomanii, grzybów – 14 działań, ok. 1000 odbiorców.

Działania związane z aktualną sytuacją epidemiologiczną

- profilaktyka grypy i zachorowań grypopodobnych

Działania wspólne z profilaktyką zakażeń koronawirusem w okresie jesienno-zimowym.

- profilaktyka zakażeń koronawirusem, działania w trakcie epidemii

W związku z epidemią COVID-19 pracownicy Sekcji OZiPZ realizowali zadania edukacyjne z zakresu ochrony przed koronawirusem, kampanii #szczepimy się, zadania niezbędne do zapewnienia pomocy obywatelom oraz prowadzili obsługę SEPIS. Przekazywano informacje dot. aplikacji STOP COVID, profilaktyki zakażeń oraz kampanii #szczepimy się wraz z materiałami informacyjnymi do 142 jednostek - podmiotów leczniczych, aptek, urzędów miast i gmin, zakładów pracy, marketów, wyższych uczelni, szkół, przedszkoli, ośrodków kultury, mass-mediów, zakładów pracy spółdzielni mieszkaniowych i innych jednostek współpracujących, w miarę możliwości monitorowano ich wykorzystanie. Umieszczano informacje na stronie internetowej i fb - 47 informacji, 1307 odbiorców.

W ramach realizacji kampanii #szczepimy się zrealizowano następujące działania:

Opracowano, wdrożono i podsumowano akcje edukacyjne:

- **„Babciu, dziadku zaszczep się! Dla siebie i dla mnie!”**- opracowano plan interwencji, scenariusz zajęć, materiały - laurki, ulotki, /zakup, wydruk/. Przesłano informację wraz z materiałami do wszystkich przedszkoli. Odbyło się 16 spotkań połączonych z instruktażem i przekazaniem materiałów. Otrzymano informacje zwrotne nt. realizacji wraz z dokumentacją zdjęciową. Interwencja spotkała się z bardzo dobrym odbiorem. Przekazano podziękowania od PPIS w Wałbrzychu. Działaniem objęto 16 placówek, zasięg ok, 1000 osób

- Promocja szczepień ochronnych „Pomóż walczyć z epidemią – zaszczep się przeciw Covid- 19.” I etap akcji

Opracowano plan akcji i materiały informacyjne.

Przesłano informację i materiały do 400 jednostek z prośbą o współpracę - zakłady pracy, podmioty lecznicze, ośrodki kultury, urzędy miast i gmin, lokalne mass-media, placówki oświatowe. Wydruk materiałów – 5000 sztuk.

Odbyły się spotkania informacyjne z partnerami, ukierunkowanie działań, przekazanie materiałów

- placówki nauczania i wychowania – 14- umieszczenie na tablicach ogłoszeń, przekazanie rodzicom
- spółdzielnie mieszkaniowe, OSK Podzamcze -3 - umieszczenie na klatkach schodowych, powiększone w formie plakatów na tablicach ogłoszeń
- przychodnie zdrowia- 4- na tablicach ogłoszeń, dystrybucja wśród pacjentów
- OSiR Boguszów-Gorce- umieszczenie na tablicach ogłoszeń w 6-ciu punktach w dzielnicach Boguszowa-Gorc, dystrybucja wśród uczestników zajęć ,
- Urzędy Miast Wałbrzych, Boguszów-Gorce, Szczawno-Zdrój- umieszczenie informacji na str,internetowych i tablicach ogłoszeniowych, dystrybucja ulotek wśród petentów
- Biblioteki Wałbrzych+ filie, Szczawno Zdrój - umieszczanie ulotek w wypożyczanych książkach.

Wzmocnienie i poszerzenie kręgu odbiorców - działania współrealizatorów.

Informacje w mediach społecznościowych i stronach internetowych PSSE i partnerów.

Umieszczenie informacji na tablicy ogłoszeń PSSE i przekazanie ulotek dla petentów.

Ocena efektywności akcji na podstawie ilości placówek realizujących oraz liczby osób i grup społecznych objętych działaniami - 432 jednostki, rozdysponowane ulotki: 5000 szt.

Zebranie informacji od realizatorów programu na temat efektów i przydatności programu w działaniach profilaktycznych. Zgodnie z rozmowami w trakcie spotkań działanie bardzo potrzebne, chętnie realizowano, ulotka opracowana ciekawie.

- Mamó tato „Zaszczep się przeciw COVID 19! Dla siebie i dla mnie.”

Opracowano plan interwencji, scenariusz zajęć i materiały edukacyjne. Zaprojektowano i zakupiono 3000 laurki. Przesłano komplet materiałów do 75 placówek /przedszkola, szkoły/. Odbyły się spotkania informacyjne połączonych z instruktażem. Przeprowadzono ewaluację działań. W placówkach realizujących przeprowadzone były zajęcia zgodnie ze scenariuszem, umieszczano materiały na tablicach ogłoszeń, przekazano laurki i materiały rodzicom i członkom rodzin. Zasięg działań - 16 placówek, 3268 osób.

Umieszczono informacje i materiały na stronie internetowej PSSE. Placówki realizujące umieszczały informacje i zdjęcia w swoich mediach społecznościowych.

- „Wiemy jak zdrowo żyć. Wzmacniamy swoje zdrowie.”

Opracowano plan interwencji, scenariusz zajęć z wykorzystaniem kolorowanki „Wiemy jak pokonać wirusy i bakterie”. Zakupiono 900 książeczek i wraz z materiałami informacyjnymi i instruktażem przekazano do szkół i przedszkoli /32 spotkania, 44 osoby/ oraz przekazywano w trakcie imprez ogólnospołecznych w okresie wakacji. Przeprowadzono ewaluację działań.

Zasięg działań 35 placówek, 942 dzieci, 868 rodziców.

- Promocja szczepień ochronnych „ Pomóż walczyć z epidemią – zaszczep się przeciw Covid- 19.” II etap akcji

Przesłano pisma do szkół- Wytyczne MEN, List MZ dot. szczepień, opracowano i przesłano materiały edukacyjne dla uczniów i rodziców /prezentacja, spoty, bajka, ulotka do wyeksponowania/ - do 79 placówek.

Kontynuowano realizację akcji, aktualizowano informacje i wydrukowano materiały edukacyjne /3x5000 szt./ W trakcie działań w okresie wakacji informowano o profilaktyce zakażeń koronawirusem i szczepieniach p/covid 19 /32 spotkania – 568 osób/. Sukcesywnie umieszczano materiały edukacyjne na stronie internetowej PSSE i fb . Prowadzono dystrybucję materiałów, zaleceń oraz poradnictwo dla placówek wypoczynku dzieci i młodzieży. Przeprowadzono spotkania informacyjne /57 placówek/, 126 osób – placówki n/w, biblioteki, domy kultury, przychodnie, apteki, teatr, kawiarnie, biura podróży, urzędy, placówki usługowe i handlowe, Centrum Krwiodawstwa, Parafia, szpitale, Biuro Radnego, Stara Kopalnia, Aqua Zdrój, Dom Dziecka, TPD, Stowarzyszenie „Nowe Życie, Komenda Hufca ZHP, Powiatowy Urząd Pracy /wraz z dystrybucją materiałów/ oraz konkurs plastyczny „Nie zapominaj o swoim bezpieczeństwie”/10 osób/ we współpracy z Ośrodkiem Społeczno-Kulturalnym „Podzamcze” w Wałbrzychu. Zakupiono i przekazano nagrody w konkursie. Zorganizowano wystawę w siedzibie PSSE „Znaki czasu epidemii” oraz wystawy i dystrybucję materiałów informacyjnych - 2952 osoby. Materiały informacyjne były przekazywane w trakcie kontroli przez pracowników innych działów merytorycznych do 285 placówek. We współpracy z Oddziałem Epidemiologii przekazano materiały do 17 Przychodni.

Prowadzono edukację w punktach edukacyjnych organizowanych w ramach imprez ogólnospołecznych:

- „Rodzinny Finał Wakacji” Boguszów-Gorce- 400 osób,
- „Dzień Zdrowia” Szczawno Zdrój- 80 osób
- „Bieg o szablę Dąbrowskiego” Szczawno Zdrój – 100 osób
- Bieg Przełajowy w ramach Europejskiego Tygodnia Sportu - 55 osób
- Kryterium Uliczne „O złotą spinkę Prezydenta Wałbrzycha”- 50 osób
- Festyn Brave Kids – 60 osób
- Centrum Aktywnego Wypoczynku Aqua Zdrój- 3 punkty edukacyjne -120 osób,

Przekazywano informacje, ulotki, naklejki „Myj ręce zachowaj dystans” oraz opaski odblaskowe.

Liczba działań -1108.

Zasięg działań: 1118 jednostek, ok. 19900 osób.

Pozostałe informacje

Na stronie internetowej oraz fanpage’u Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Wałbrzychu umieszczano informacje dotyczące prowadzonych programów, akcji informacyjno-edukacyjnych, sytuacji epidemiologicznej i profilaktyki.

Pracownik Sekcji OZiPZ przeprowadził 3 szkolenia dla pracowników PSSE z zakresu przeprowadzania wywiadów epidemiologicznych oraz 14 szkoleń nt. aplikacji STOP COVID.

Zakupiono lampę UV do ćwiczeń z zakresu prawidłowego mycia rąk. Zakupiono 1000 opasek odblaskowych z logo PIS , które były przekazywane dzieciom i młodzieży w trakcie działań.

Działalność kontrolna

Przeprowadzono ogółem 34 wizyty w celu oceny realizowanych programów edukacyjnych inicjowanych i koordynowanych przez Inspekcję Sanitarną. Pracownik Sekcji OZiPZ uczestniczył we wspólnych kontrolach przestrzegania ograniczeń, nakazów zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.